UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis. ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue] docto eos digne legenti. predicanti. aut ...

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

Dominica Oculi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Visual Library

ꝯſeruet. ſicut aīalia laborāt ꝑ ꝯſuāda vita
tꝑali. Sed heu parū ē q̄buſdā fidē nō de/
fendere niſi eē ſoli eā impugnēt. vt heretici
et falſi xp̄iani pſeq̄ntes ecc̄ias. ſpoliantes
pauperes. opprimentes orphanos ⁊ vidu/
as. Iſti nō ſolū in ſe vitam fidei ſuffocant.
ſed ⁊ in alijs eam ſuffocare cōtendūt. Se
cūdo fides eſt intellect⁹ illuminatiua. De
quo Apl's Ephe. v. Eratis aliq̄n tenebre.
nūc autē lux in dn̄o. Nō eſt maior cecitas
cecitate infideliū q̄ ſine fide idola pro deo
colūt. ⁊ ita mortuos ꝓ vita depcātur. vt dr̄
Sap. xiij. Deteriores omībꝫ beſtijs. Naȝ
oīes creature cognoſcūt deum ⁊ cōfiten
tur eū ſuo modo. qꝛ oīs ſpūs laudat do/
minū. ſoli idolatre nō cognoſcūt deuȝ qui
dat eſcam omni carni. vt dr̄ in Ps. Et in q̄
viuimus mouemur ⁊ ſum⁹. qui nō longe ē
a quolibet nr̄m. Ipſius enī ⁊ gen⁹ ſumus.
Actu. xvij. Sed q̄d dico de infidelibꝫ cuȝ
potius mirandū eſt de fidelibꝫ Qui cogno
ſcentes deū ꝑ ſcripturas ⁊ verbuȝ dei. ad/
huc nō ſicut deum glorificāt. ſed obſcura/
tum eſt cor inſipiēs eoꝝ. dū intēdūt incan
tationibꝫ. ſortilegijs. nigromancijs. augu/
rijs. ſomnijs. p̄noſticatiōibus. Quos om/
nes arguit Apl's ad Gal. iiij. Nūc inq̄t co/
gnouiſtis deū. imo eſtis cogniti a deo. quō
cōuertimini iteruȝ ad egena ⁊ infirma ele/
mēta. quibꝫ denuo ſeruire vultis. Dies ob
ſeruatis ⁊ mēſes ⁊ tempora ⁊ ānos. ⁊ poſt
pauca. Ubi eſt ẽ beatitudo veſtra. Atten/
dant ergo tales qꝛ peſſimā fidem habēt et
nō illuminatiuā. ſed excecatiuā in cordibꝫ
eoꝝ. Cōtra quos dr̄ xxvj. q. v. Nō liceat.
ꝙ attendere inanem ſignoꝝ fallaciā in con
iugijs ſeruādis. in domibꝫ edificandis. et
in arboribꝫ plantandis. incantatio illicita
eſt. Similr̄ incātatio illicita eſt ligare pa/
ter noſter ad collū dolētis. ſic faciūt mrēs
pueris. De quo dr̄. lxxxviij. diſ. q̄m. Et ta/
les oīes ſūt infames. vj. q. j. infames. Ta
les nāqꝫ ſūt xp̄iane fidei ⁊ baptiſmi ſui vio
latores. xxvi. q. vij. nō obſeruetis. Tertio
fides eſt diabolice tyrannidis expulſiua.
Nec mirū qꝛ oīs diabolica ptās eſt fini/
ta. Fides autē qꝛ innititur dei potētie infi
nite. ideo oīa pōt. Unde oīa poſſibilia
ſunt credēti. Licet ergo diabolus ſit tante
potētie vt nō ſit poteſtas in terra q̄ cōpare
tur ei tn̄ xp̄s veniens in hūc mūdū. dedit
ſuis fidelibꝫ ptātem ſuꝑ oīa demonia. vt
dr̄ Luc. ix. ⁊ Mar. vlti. Signa autē eos q̄
crediderint hec ſequētur. in noīe meo de/
monia eijcient. Huic ergo ꝑ fidem reſiſti/
mus q̄n eius temptatiōi nō obedim⁹. ⁊ ſic
eum ſuperam⁹. j. Pe vlti. Cui reſiſtite for/
tes in fide. Quarto fides ē oīs mūdane
opulētie ꝯtemptiua. Nihil enim ſic ꝯtem/
nit oīa pſpera mūdi ſicut fides vera. Et
quid mirū ſi ꝯtemnit caduca. vana ⁊ tran/
ſitoria. ex quo certa eſt de eternis ⁊ ꝑpetu/
is in infinitū melioribus. Hinc dicit Hie
ro. Qui verā fidem de deo habet. nō que/
rit in his miſerijs fieri diues. Un̄ ad He/
bre. xi. Sancti per fidem vicerunt regna.
Quinto fides ē miraculoꝝ impetratiua.
Cuius ratio ē. qꝛ fides credit ea q̄ ſunt ſu/
pra naturā ⁊ ſupra rationē. ⁊ ideo ea impe/
trat q̄ etiā ſunt ſupra naturā. Un̄ dr̄ Apo/
ſtolis. Habete fidem dei. qꝛ quicūqꝫ dixe/
rit huic monti tollere ⁊ mittere in mare et
nō heſitauerit ſed crediderit. qꝛ q̄dcūqꝫ di
xerit fiet ei. Et beat⁹ Grego. ij. dyalogoꝝ
dicit. Qui deuota mente deo adherēt. cuȝ
rerū neceſſitas expoſcit exhibere ſigna in
vtroqꝫ ſolēt vt mirabilia quoqꝫ aliq̄n ex pa
tre faciāt aliq̄n ex poteſtate illis a deo ꝯceſ
ſa. Et quid mirū ſi fideles faciant mirabi
lia ꝑ fidem q̄d eſt minus ex quo illis colla/
tum eſt a deo q̄d eſt maius. ſcȝ filios dei fi
eri. vt dicit Joh. j. Rogemus igit̄ oīpo/
tentem dn̄m vt in nobis fidem ſuā taliter
augeat. q̄tinus in ea fideles ⁊ ꝯſtantes hic
viuamus ꝑ gratiā. vt tandē ad vitam ꝑue/
niamus eternam. Quā ⁊c.

Dominica Oculi. I Sermo L.

Cum eieciſſet de
monium locutus eſt mutus. et
admirate ſunt turbe. Luce. xi.
Sicut dicit Auguſtin⁹ ſuꝑ Joheȝ. Ser/
uus peccati quo fugit ſe ſecuȝ trahit. quo/
cunqꝫ fugerit nō fugit ſeipam mala conſci
entia. non eſt quo eat. ſequit̄ ſe imo non re/
cedit a ſe. peccatū enim quod facit int⁹ eſt.
Uis audire cōſiliū. Si vis a deo fugere.
ad ipm fuge ꝯfitendo. nō aliquid ipi laten
do. Confiteri enim potes. latere nō potes
Hec ille. Uult dicere Aug⁹. Q homo nō
poteſt melius ſuos defectus euadere q̄ꝫ ſi
ſe deo offerat in ꝯfeſſiōe. eo ꝙ vt dic̄ Aug⁹.
in li. de pnia. Confeſſio eſt ſalus animarū. Confeſsio
diſſipatrix vicioꝝ. reſtauratrix virtutū. q̄d

pluͣ. obſtruit os īferni. portas aperit pa/
radiſi. Hec ille. Iſtud bene oñſum eſt ī il/
lo homīe q̄ ꝛ demoniū habuit ꝛ mutus fu/
it. que vt euaderet ad xp̄m cōfugit. Quem
xp̄s ita curauit vt ꝛ demoniū eijceret ꝛ mu
tus loqueret̄ et turbe admirarent̄. ſignifi/
cans ꝑ h̄ xp̄us ꝙ qui xp̄o p̄ſentabit̄ iſto ſa/
cro tempe in confeſſione. ꝛ a culpa libera/
bitur ꝛ ad laudes dei reparabit̄. ꝛ deꝰ per
ip̄m ꝛ alios glorificabit̄. ſicut dicūt verba
noſtri thematis. In q̄bus p̄miſſis conſi/
deranda ſunt tria h̄ ſacratiſſimo tp̄e xp̄i fi
delibus ſumme neceſſaria. Tempꝰ enī q̄/
drageſime eſt tempus pn̄ie. ꝑ quā homo a
demonio liberat̄ ꝛ ab ip̄o demoniū eijcit̄.
Et ideo h̄ tria tangunt̄ ad pn̄iam ↄcurrē/
tia ꝛ ip̄am pn̄iam ſic̄ eius partes integra/
les cōponētia. ſ. contritio. cōfeſſio ꝛ ſatiſfa/
ctio. Sicut enī trib; modis deuꝫ offendi/
mus. ſ. corde. oreꝛ opere. ita his trib; debe
mus penitere. Corde dolēdo ꝓ pctīs ꝑ cō
tritionem. Ore cōfitēdo ꝑ locutionē. Ope
re bona agendo ꝑ ſatiſfactionē. Primo igi
tur in v̄bis iſtis notat̄ cōtritio cordis. de/
monis ꝛ pcti expulſiua. cū dicit̄. Cū eieciſ
ſet demoniū. Scḋo notatur cōfeſſio oris.
ꝓpriorū defectuū oſtenſiua. cum dr̄. locutꝰ
eſt mutus. Tertio ſubiūgit̄ ſatiſfactio o/
peris. debitoꝝ ſolutiua. cū dicit̄. admira/
te ſunt turbe.

A

Dixi p̄mo ꝙ in v̄bis premiſſis notatur cōtri
tio cordis. demonis et peccati expulſiua.
Sicut enī dicit Augꝰ. in li. de ſmone do/
mini in monte. Et ponit̄ de pn̄ia di. ij. tri/
bus gradib;. Ex om̄e pctm̄ incipit a ſugge
ſtione. deinde tendit ad delectationeꝫ. ꝛ ꝑ/
uenit ad ↄſenſum. Primo enī cogitat pec
cator q̄ mala ſunt. Scḋo cogitatiōi acqui
eſcit. Tertio ↄſentit in opus. inq̄t Hiero.
lib. j. ſup Amos. ꝛ ideo verꝰ penitens peni
tentiā ſuā debet incipe a ↄtritione cordis.
q̄ incepit p̄ncipaliter ꝺ malo cogitare. Eſt
aūt ↄtritio gemebūdi cordis cōmotio ſa/
lutaris. ſeip̄m lacrimaꝝ eruptione teſtifi/
cans. Ita diffinit Hugo. Oritur aūt iſta
ↄtritio ex recordatione pctī ꝛ timore iudi
cij. ſm ip̄m. Augꝰ. tn̄ diffinit ſic. Contritio
eſt dolor ꝓ pctō voluntarie aſſumptꝰ cū ꝓ/
poſito ↄfitendi ꝛ ſatiſfaciendi. Hic aūt do
lor facit h̄ ꝙ pctm̄ in ↄtritione cordis ante
oris ↄfeſſionē dimittit̄. Debet tn̄ penitēs

Contritio & ↄfeſſio dif[illegible]

habere voluntatē cōfitendi eccl'ie ſi tp̄s af
ſit. Alioq̄n nō eſt vere penitēs ꝛ nō dimit/
titur ei pctm̄. Si vero dimiſſo pctō in cō/
tritione cordis etiā habita volūtate confi/
tendi poſtea mittit voluntatē ꝛ nolit pctm̄
confiteri. iam ē reus. nō peccati iā dimiſſi
ſed pctī quod cōmittit nolendo ꝛ cōtemnē
do ↄfiteri q̄d eſt aliud a pctō iam dimiſſo.
ita dicit Guido de Bayſio ī roſario decre
ti de pe. diſt. j. ca. Quis aliq̄n. in glo. finali.
Sed q; anteq̄ȝ homo ꝑuenit ad ↄtritiōeꝫ
multa ſunt neceſſaria. Et q̄nq̄ȝ hō decipit̄
credens ſe habere ↄtritionē. cū tn̄ habeat
ſolā attritionē. Ideo de his trib; ē breui/
dendū. Pro quo ſciendū ꝙ tres ſunt actꝰ
in aīa q̄ req̄runt̄ ad ablutionē pctī. Pri/
mus actus ē oditiōis pctī. q̄ ꝑuenit ex re/
cordatione ip̄iꝰ. Nullus eī vere penitet de
pctō niſi odiat illud. Nullus aūt odit niſi
recordet̄ de ip̄o. Unde dr̄ ep̄o Epheſi qui
fuerat lapſus in pctm̄ Apoca. ij. Memor
eſto vnde excideris. ꝛ age pn̄iaꝫ. Recorda/
tio aūt illa q̄ttuor facit in aīa. Nam ex ea
hō intelligit quō pctm̄ fuit diuine grē ꝑ/
emptiuū. q; eū expoliauit donis gratuitꝭ.
Scḋo q̄ȝ fuit lucratiuū īfinite pene. Ter
tio q̄ȝ fuit amiſſiuū glie. Quarto q; eſt of/
fenſiuū maieſtatis diuine. Iſta ergo q̄ttu/
or faciūt ſtatim odiū pctī. Oditio aūt iſta
ꝓcedit ex q̄ttuor. ſcȝ ſi ↄſideret̄ quō pecca/
ta ſunt feda ꝛ inhoneſta. Scḋo quō anxia
ſicut beſtia hn̄s aculeū. Tertio quō onero
ſa. q̄ȝ celū ꝛ terra ip̄m portare non potue/
rūt. Quarto q; nociua. q; mergūt corpꝰ ꝛ
aīam in ꝓfundū. Iſtis g̊ ad mēoriam redu
ctis ꝛ diligēter inſpectis. pctm̄ hȝ odibilē
cauſaꝫ. Poſtq̄ȝ igit̄ hō hȝ odiū pctī. ſtatim
tale odiū ſequit̄ triſticia. eo ꝙ naturalit̄ ho
mo triſtat̄ ↄtra illud q̄d nō vult. ſicut natu
raliter delectat̄ in illo qḋ vult. Iſta g̊ triſti
cia de malo nolito dr̄ attritio. q̄ q̄dē attri/
tio nō ē niſi q̄dā aſſenſus ad ↄtritiōeꝫ ꝑfe/
ctā. vt dic̄ Guido de Bayſio in roſario de
creti de pe. di. iij. ꝑductior. Un̄ ſic in corpa
lib; illa dicunt̄ attrita. q̄ aliq̄ mō ſunt trita.
ſȝ nō ꝑfecte. ſȝ ↄtritio ē q̄n ſīl' oēs ptes ſūt
trite ꝑ diuiſiōes ad mīma. ꝛ ſic ↄtritio ē q̄/
dam diſplicentia de peccatis. ſed non per/
fecta. contritio autem eſt perfecta. Et ideo
ſm Bonāuenturā in ſmōe de maria mag
dalena. Attritio nō meret̄ remiſſiōem pcti
mortal' de ↄdigno. q; ex puris naturalib; nll'a

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

poteſt reſurgere a morte anime. ſicut nec a
morte corpis. qḋ eſt min⁹. Quilibet aūt ex
puris naturalib⁹ pōt eſſe attrit⁹. Simili/
ter etiā attritio nō meret̄ infuſionez gratie
de ↄdigno. qḋ eſt donū ſupnaturale. Be/
ne tñ quis meret̄ peccati remiſſionē ⁊ infu
ſionem grē ꝑ attritionē de cōgruo. Ratio.
q꞉ cuilibet beniuolo dño deƺ ſufficere ad
capiendū eius beniuolentiā. ſi ſeru⁹ ei of/
ferat ſeruitiū qḋ pōt. licet eius grē nō ſit cō
dignū. Et ideo q꞉ creatura ex puris natu
ralib⁹ nō pōt plus deo offerre citra ꝓuiuz
actum attritionis deus ꝑ ſua beniuolen/
tia illū acceptat. licet ſit ei nō cōdignus de
cōgruo. De cōgruo dꝛ qñ obſequium non
correſpōdet merito. ſed eſt minus merito.
Sed de ↄdigno qñ obſequiū correſpon/
det merito. Sicqꝫ pꝫ de attritōne. Poſt/
qꝫ aūt homo fuerit attrit⁹ ex tūc ſequit̄ con
tritio. q꞉ ſicut attritio ſequit̄ odium pecca
ti. ſic ↄtritio attritionē. Cōtritio enī eſt ſu/
per naturā. ⁊ ideo ꝓſupponit attritionez q̄
eſt ſm naturā. Contritio enī eſt ſupnatu/
ralis q̄dāmodo. Sed attritio eſt mere na
turalis. Vñ de attritione fit ↄtritio ꝑ ſolā
gratie ↄiunctionē. Sicut enī eadē eſt pul
chritudo hoīs in luce ⁊ in tenebris. ſed qñ
eſt in tenebris nō delectat niſi ponat̄ in lu/
ce. ⁊ ita ſunt idē eſſentialit̄ iſti duo act⁹. ſed
differūt accidētaliter. ſic oculus dormien/
tis ⁊ ocul⁹ vigilātis. Attritio eī eſt ſine grā.
ſed ↄtritio in grā. Ex ꝑmiſſis infero ꝙ cō/
tritio meret̄ remiſſionē peccati mortal' cul
pe ⁊ infuſionē gratie. nō ſolū de ↄgruo ſed
etiā de ↄdigno. Et ratio. q꞉ ex q̄ act⁹ in grā
meretur de ↄdigno gloriaz. multo magis
gratiā ⁊ culpe carentiā. q̄ ſunt ordinata ad
beatitudinē ſicut ad finē. Scḋo infero ꝙ
actus ↄtritiōis nō eſt dign⁹ tantis ꝑmijs
ex natura ſua ſed ex ſola ordinatiōe diuia.
Sicut ex inſtitutiōe ꝑncipis et voluntate
eius denari⁹ valet vnum panez ex ↄdigno
inſtituētis. nō autē ex natura ſua. cū vnus
panis melior ſit omī auro. Ita ex inſtituti
one diuina eſt ꝙ ↄtritio tantuz valet apud
deū. Tertio ex his infero iſtud memoria/
le dictū. omī veneratiōe digniſſimum. Q
ↄtritio inter oīa q̄ ſunt ſaluti hoīs neceſſa
ria. eſt mag̃ neceſſaria. magis oportuna.
⁊ mag̃ vtilis. (B) De quib⁹ trib⁹ videa
mus ꝑ ordinē. Et ꝑmo ↄtritio eſt mag̃ ne
ceſſaria alijs oīb⁹ ad ſalutē. Dicim⁹ aūt ali

quid eſſe ſimpliciter de neceſſitate ſalutis.
ſine q̄ ſalus nō pōt haberi. Salus aūt hu
mana ꝑ pctm̄ amittitur. et ideo nō pōt re/
haberi niſi ꝑ illud q̄d pctm̄ deſtruit ⁊ gra/
tiam perditā reſtituit. hoc autē eſt ↄtritio.
⁊ ideo dꝛ neceſſaria. patet aūt ei⁹ neceſſitaſ
ꝑ cōparationez ad alia q̄ ſunt ſaluti hūane
neceſſaria. Et ꝑmo patet ꝑ cōparationem
ad baptiſmū q̄ neceſſari⁹ eſt ad ſalutē. Iux
ta illud Ioh. iij. Niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄
⁊ ſpiritu ſcō. Tñ ↄtritio mag̃ eſt neceſſa/
ria ad ſalutē. q꞉ nullus adult⁹ ꝑ baptiſmū
ſine ↄtritione pōt ſaluari. q꞉ ficte accedēs
ad baptiſmū ſuſcipit ſacramētuz ⁊ nō rem
ſacramenti. ⁊ ſic eſt in pctō mortali. poſtea
cōuertitur ⁊ ſaluat̄. Scḋo idē patet ꝑ cō/
paratione ad ↄfeſſionē ⁊ pniam q̄ poſt ba/
ptiſmū ſacramenti ē neceſſaria ad ſalutez.
Iuxta illud Luc. xiij. Niſi pniam egeritis
oēs ſimul ꝑibitis. ⁊ tñ ↄtritio ē mag̃ ne
ceſſaria ad ſalutē qꝫ iſtud ſacramētū. cū ſi/
ne ↄtritione nihil ꝓficiat. ⁊ tñ in caſu neceſ
ſitatis ſola cōtritio ſufficit ſine iſto ſacrō.
imo ante iſtud ↄfert grām qñ ipm ꝑuenit.
In ↄtritione enī eijcit̄ demoniū culpe ⁊ cō
fertur grā ad digne ſuſcipiendū ſacramen
tū pnie. Vñ in Pſ. Dixi cōfitebor ⁊ tu re/
miſiſti. Tertio iſtud pꝫ ꝑ cōparationē ad
ſacramentū eucharíſtie. q̄ eſt de neceſſita/
te ſalutꝭ in adultis. iuxta illud Ioh. vi. Ni/
ſi māducaueritis carnē filij hoīs. ⁊ h̄ loco
⁊ tpe oportunis. ⁊ tñ ↄtritio ē ampli⁹ neceſ
ſaria. q꞉ ſine determinatiōe ⁊ loci ⁊ tpis pa
rata eſt. In oīb⁹ enī alijs excuſat impoſſi/
bilitas. In ↄtritiōe aūt nulla cadit excuſa
tio. q꞉ ſi pctōꝛ ſine ipa morit̄. dānat̄. Et ra
tio tante artitudinis ꝓcepti ē. q꞉ contritio
ſemꝑ ē in volūtatis nr̄e ptāte ꝓuia attritio
ne. Quarto pꝫ iſtud ꝑ cōparationē ad ſa/
cramētū redēptionis hūane. q̄d fuit ſūme
neceſſariū ad ſalutē. dicēte Caypha ꝑ ſpm̄.
Expedit vobis vt vn⁹ hō moriat̄ pro ꝑplō.
Ioh. xi. Et tñ vt dicit Bonauētura. in iſto
ſacrō actus ↄtritiōis aīe xpi q̄ fuit in cruce
ↄtrit⁹ de peccatꝭ nr̄is. maxime dꝛ eſſe ſalu/
bris. q꞉ aīe paſſio eſt fortior ad merēdū in/
dulgentiā ⁊ efficacior qꝫ paſſio corpis. De
hac aūt ↄtritiōe xpi h̄r Math. xxvi. vbi di
cit xps. Triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad mor/
tem. ⁊ iſta triſticia de peccatis nr̄is fuit cū
ſumma gratia que ē cōtritio ꝑfecta. ⁊ virtu
te hui⁹ cōtritionis xpi habet virtutē oīs

contritiones nr̃e ad delendũ peccata. Ut
dicit̃ Iſa. lxi. Miſit me vt mederer cõtri/
tos corde. (L) De ſc̃do ſcʒ d̃ cõtritiõis
oportunitate aduertendũ. Quia medici/
na eſt ſumme oportuna qñ habet circa ſe
q̃ttuor. Primo qñ eſt facilima. qꝛ aliq̃ me/
dicine ſunt ita difficiles q̃ homĩes p̃elige/
rent poti⁹ infirmari ⁊ qñq̃ mori q̃ ſuſcipe
re ipaſ. Queadmodũ dr̃ q̃ mulier illa quã
ſanauit xp̃s multa fuit a medicis perpeſſa
Mar. v. Sc̃do qñ eſt celerrima. qꝛ diuti/
ne cure nõ ſolũ grauãt infirmũ ſed attedi/
ant ⁊ medicũ. ſic dr̃ Ecci. x. Tertio qñ ẽ in/
tegerrima. qꝛ qñ ſanat̃ vnũ membrũ alio ĩ
languore remanente. totũ corp⁹ infirmuʒ
remanet. ⁊ ideo non eſt medicina oportu/
na. Et ideo xp̃s ſanando cecũ corp̃alit̃. ſa/
nauit ⁊ mẽtaliter. Ioh. ix. ne videret̃ cura
partialis. Un̄ nunq̃ curauit aliquẽ in cor
pore quẽ nõ curaret in mente. Quarto qñ
eſt ſaluberrima. Sũt enĩ nõnulle medici/
ne q̃ licet morbũ p̃ſcindant. tñ nõ ſtatim ſa
nitatẽ p̃fectaʒ conferũt. Et ideo medicina
tunc eſt oportuna qñ ipa ſumpta morẽ ſa
nitatis reſtitutiua ſicut fuit medicina naa
man. cui⁹ caro reſtituta eſt ſicut caro pue/
ri. iiii. Reg. v. Hunc autẽ iſta medicina cõ/
tritionis q̃ eſt inſtituta ad curandũ plagaʒ
aut morbũ pc̃ti mortal' eſt facillima. Quia
ſicut dicit beat⁹ Aug⁹. in lib. de libero ar/
bitrio. Nihil tam eſt in p̃tãte voluntatis ſi
cut actus ei⁹. Cui⁹ ſignũ eſt. qꝛ licet aliqua
creatura poſſit nos impedire ad eundum
nõ tñ ſimpliciter cõpellere ad nolenduʒ. ⁊
qꝛ ad actũ nolendi ſequit̃ attritio. ⁊ ad iſtã
ſequit̃ ꝯtritio. ideo nihil tam in p̃tãte nr̃a
eſt ſicut ꝯtritio. ⁊ ſic eſt medicina facillima
⁊ p̃ ꝯſequẽs magis oportuna. Sc̃do ipſa
eſt medicina celerrima. qꝛ nõ tardat p̃ ho/
ram vel momentũ. ſed in eodẽ tp̃e quo ap
plicatur ſanat. ſicut ſol emittit radiũ ſuuʒ.
Tertio ipa eſt integerrima. qꝛ impoſſibile
eſt vnũ vulnus peccati ſanari p̃ ꝯtritionẽ
quin ⁊ om̃ia alia ſanent̃. cũ diuina indul/
gentia non ſit diuiſa. Quarto ipa eſt ſalu/
berrima. qꝛ nõ ſolũ plagam curat. ſʒ ⁊ gra
tiaʒ q̃ eſt vita p̃fecta. ⁊ anĩe ſanitatẽ indu/
cit. ⁊ demũ in poſterũ a peccatis p̃ſeruabit
Ideo Ps̃. dicit. Sanat ꝯtritos corde. et
alligat ꝯtritiones eoꝝ. q̃ntũ ad peccatorũ
p̃ſeruationeʒ (D) Nunc reſtat videre
de tertio. ſcʒ de cõtritiõis vtilitate. Iſtud
autẽ patet ex q̃ttuor. Prima vtilitas ẽ q̃a
p̃ ipam pena eterna totalit̃ dimittit̃. Quã/
to enĩ eſt maior pena ꝯdemnatiõis. tanto
maior eſt actus abſolutiõis. ⁊ ideo cum pe
na peccati mortalis ſit infinita in inferno.
certe infinite vtilitatis erit act⁹ quo iſta pe
na dimittit̃. Hoc aũt eſt p̃ ꝯtritionẽ. Se/
cũdo qꝛ p̃ ipm̃ pena purgatorij diminuit̃.
Licet enĩ in ꝯtritione pena inferni totalit̃
dimittatur. tamẽ ad penã tp̃alem obligat̃.
ſi cõtritio nõ ſit tanta vt ſufficiat ad totuʒ
euacuandũ. Pena aũt purgatorij diminui
tur p̃ penã h⁹ mõi. Hoc autẽ fit p̃ triſticiã
cõtritiõis. q̃ frequẽtata diminuit vel tota/
liter anihilat illã penaʒ. Tertio qꝛ p̃ ipſam
gratia diuina auget̃. qꝛ ſꝫm Aug⁹. Caritas
ſemp̃ meretur augeri. vt aucta mereat̃ p̃/
fici. Actus aũt ꝯtritionis cũ ſit informat⁹
caritate auget gratiaʒ. ⁊ facit deo maxime
eſſe gratũ ⁊ dilectum. q̃d homĩes maxime
debent deſiderare. Quarto qꝛ p̃ ipam glo
ria eterna accumulat̃. qꝛ p̃ augmentũ gra/
tie ⁊ meritoꝝ augentur grad⁹ in vita eter
na Iuxta illud. Qua menſura menſi fueri
tis remetiet̃ vobis. (E) Circa p̃dicta
mouentur tria dubia. Primũ eſt quare il/
le dolor p̃ peccatis q̃ dicit̃ contritio ſic di/
ctus eſt ⁊ nõ aliter ſcʒ attritio. cõfractio cõ
ſciſſio. cõuulſio. cõmixtio. ⁊ ſic de alijs. Se
cundo q̃re deus penaʒ p̃ peccato mortali
voluit eſſe triſticiã ꝯtritiõis magis q̃ aliã.
ſicut dicit diffinitio ꝯtritionis. Tertio qñ
tus debet eſſe ille dolor vel triſticia ꝯtriti/
onis p̃ peccato in quolibet homine. vt ſic
p̃fecta cõtritio dicat̃ ⁊ ſufficiens. Ad p̃mũ
dicendũ eſt q̃ valde cõgrue dolor ille p̃o
peccatis eſt cõtritio ⁊ nõ cõfractio vel attri
tio ſeu quouis modo. Nã ſꝫm Archidiaco
num de pe. di. iij. p̃ductior. Sic in materi
alibꝫ durũ dicit̃ qd̃ nõ cedit tactui. hoc aũt
dicit̃ frangi qd̃ p̃ aliquod forti⁹ ĩ p̃tes ma/
gnas confringitur ſeu diuidit̃. Cõteri ve/
ro qñ totaliter in partes minimas redigi
tur et anihilat̃. Ita cor homĩs durũ dicit̃
qñ diuine inſpirationi q̃ſi manui ſe tangẽ
ti non cedit ſed obuiat. ſcʒ dum in affectu
peccandi morat̃. Frangi vero qñ a p̃poſi/
to reſipiſci incipit. q̃uis nonduʒ totaliter
conuertatur. Conteri qñ affectus peccati
ſꝫm omnẽ ſui partẽ in eo totaliter deſtruit̃.
⁊ hoc fit quãdo voluntas p̃fecte ab effectu
peccati reſilit. Unde talis reſilitio cõtritio

dicit̃. qꝛ talis reſilitio doloꝛ quidã eſt. ideo
ꝑ dolorē diffinitur. ħ cõuenit cõtritioni vt
eſt actus virtutis. ſed vt ē pars ſacramen/
ti additur cũ ꝓpoſito confitendi ⁊ ſatiſfaci
endi. Ad ſcōm dubium quo q̃ritur q̃re de
us penã ꝑ peccato mortali voluit eſſe tri/
ſticiam ↄtritionis. Rñdeo ſm̃ Bonãuen/
turã. Et cum pctm̃ ſit maxima culpa. ideo
req̃rit maximã penã. Iuxta illud Deute.
xxv. Scdm̃ menſurã peccati erit ⁊ plagaꝝ
modus. Nõ eſt aũt maioꝛ pena q̃ꝫ triſticia
ideo illa a deo eſt impoſita in contritione.
Et aũt ſit maxima penaꝝ. patet hoc q̃dru
pliciter. Primo ħ patet in inferno. q̃a de/
mones q̃ maxime peccauerũt. vt dicitur ĩ
Ezech. nullaꝫ penã ſenſus habent. niſi tri
ſticiam quã patiunt̃ in volũtate qua pecca
uerũt in q̃ non poteſt eſſe aliq̃d afflictiuuꝫ
niſi triſticia. Non eĩ patiunt̃ in natura ab
igne ſenſibili vel etiaꝫ in intellectu. cũ ſint
intellectus ſeparati. ideo ſolum patiunt̃ in
voluntate triſticiã. q̃ eſt eis maxima pena.
Scdo idē patet in purgatorio. vbi ita eſt
pena grauis q̃ nõ eſt ſibi ſil'is in iſta vita.
vt dicit Aug⁹. ⁊ qꝛ illa pena infliget̃ aĩabꝰ
tm̃ ſeparatiſ a corꝑe. ⁊ nõ videt̃ in quo alio
q̃ꝫ in voluntate. hoc aũt tm̃ eſt ꝑ triſticiaꝫ.
et ideo illa pena eſt maxima triſticia. Ter/
tio idē patet in hac vita. qꝛ licet moꝛs ſit ħ
vltimum ſuppliciũ. tñ aliqui eligũt morteꝫ
vt euadant triſticiam. Sicut ptꝫ in illis q̃
interficiunt ſeipos ꝑ triſticia aut mortem
ſibi ꝓcurant. Sicut fecit ſaul. j. Reg. xxxj.
qui vt triſticiã illuſionis effugeret morteꝫ
ſibi ꝓcurauit. Quarto idem patet de gl'ia
paradiſi. Quia ſicut dicit Hugo. Si pe/
na inferni poſſet ſumi cũ amore ⁊ volupta
te nõ eſſet pena. Ita econuerſo ſi felicitas
paradiſi eſſet cũ diſplicentia non eſſet glo/
ria. ⁊ ideo triſticia eſt maxima pena q̃ tan/
tam felicitateꝫ abſorbere poſſet. Ideo de⁹
voluit tantã penam infligi ꝑ peccato. ꝑ q̃m
poſſet iſta maxima culpa expiari ⁊ de⁹ poſ
ſet placari. Vñ dicit̃ in Pš. Coꝛ ↄtritũ ⁊
humiliatum de⁹ nõ deſpicies. Ad tertiũ
dubium quo q̃rit̃ quãt⁹ debet eſſe ille do/
loꝛ ↄtritionis. Rñdeo ſm̃ Archidiaconũ
in c. in accuſatione. de pe. di. j. Et tant⁹ de/
bet eſſe ille doloꝛ q̃ cõtritus debet magis
eligere eſſe in inferno ſine culpa q̃ꝫ pecca/
re. Dicit enĩ Anſelm⁹ in lib. de ſimilitudi/
nibꝰ q̃ aliq̃s magis debꝫ eligere in iferno eē
ſine culpa q̃ꝫ in paradiſo cũ culpa. Quia in
nocēs in inferno nõ ſentit penã. pctōꝛ i pa
radiſo nõ gaudet de gl'ia. Vñ dicendũ eſt
ſm̃ beatũ Tho. q̃ ↄtritus debet ⁊ tenet̃ in
generali magis velle pati quãcunq̃ꝫ penã q̃ꝫ
peccare. ⁊ hoc ideo. qꝛ ↄtritio nõ põt eſſe ſi
ne caritate ꝑ quã oĩa dimittunt̃ pctã. Ex
caritate aũt plus hõ diligit deũ q̃ꝫ ſeipſuꝫ.
peccare aũt eſt facere ↄtra deum. penitere
aũt eſt pati ↄtra ſeipm̃. Vñ caritas ħ req̃/
rit vt quãlibet penã homo cõtrit⁹ ꝑeligat
culpe. ſed in ſpeciali deſcendere in hãc pe/
nã vel in illã nõ tenet̃. imo ſtulte faceret q̃
ſeipm̃ vel aliuꝫ ſolicitaret ſup hm̃oi penis
particularibꝰ. qꝛ terribilia ĩ particulari cõ/
ſiderata plus terrēt. ⁊ ideo deſcendere ad
ↄſiderationē hm̃oi particulariũ penaꝝ eēt
hoĩes inducere in deſperationē. ⁊ ꝑ conſe/
quens p̃bere occaſionē peccandi. Sic igit̃
patet p̃ma pars nr̃i ſermonis q̃ eſt de vtili
tate ↄtritionis q̃ demoniũ eijcitur pcti de
coꝛde homĩs. ⁊ hõ diſponit̃ ad ſacramētuꝫ
confeſſionis.

F

Dixi ſecũdo

q̃ in v̄bis p̃miſ/
ſis notat̃ confeſ
ſio oꝛis ꝓprioꝝ defectuũ oſtenſiua. cũ dicit̃
Locut⁹ eſt mutus. Nõ eſt maioꝛ mutitas
niſi qñ homo tacet dãnũ aĩe. ⁊ illud non
oñdit aliq̃ nutu ſigno vl' v̄bo extrinſeco ei
q̃ poſſet ſibi ſubuenire. Hoc aũt facit pec/
catoꝛ q̃ꝫdiu ē in pctō. Et iō poſtq̃ꝫ ꝑ gratiã
dei in ↄtritõne culpa ſibi fuerit dimiſſa. ſta
tim loquit̃ ⁊ exp̃mit ꝓprios defectus. petēs
ſibi penã tꝑalem imponi ꝑ eterna. Hoc g̃
ſignificat iſte mut⁹ q̃ eiecto demõio ꝑ xp̃m
ſtatim locut⁹ eſt. qꝛ vere ↄtrit⁹ nõ põt diſſi
mulare pctm̃. ſed ſtatim loq̃tur ↄtra ſe. iux
ta Iob. Loquar in amaritudine aĩe mee.
Hec g̃ locutio ſignificat ſacr̃m ↄfeſſiõis in
quo pctōꝛ loq̃ debet corã vicario xp̃i. Cir
ca qd̄ eſt videndũ p̃mo de neceſſitate h⁹ ſa
cramenti. ſcdo de modo eiuſdeꝫ. tertio de
vtilitate. De p̃mo ſcꝫ de neceſſitate ē ſcien/
dũ q̃ ↄfeſſio ſm̃ Aug⁹. eſt ꝑ quaꝫ morbꝰ la/
tens ſpe venie apit̃. Et Raymũdus addit
corã deo ⁊ ſacerdote pctōꝝ declaratio. Ex
qua diffinitiõe hñtur duo. ſ. q̃ hõ debꝫ de
clarare ſua pctã vocaliter. Scdo q̃ dꝫ ea
declarare corã ſacerdote. Ex hoc ſtatuit ec
cleſia q̃ q̃libet poſtq̃ꝫ ad annos diſcretõis
ꝑuenerit tenet̃ ↄfiteri pctã ſua oĩa ſel' ĩ an/
no ꝓprio ſacerdoti. Nota hic plura. qꝛ dicit̃

v

om̄ia ſua pctā. ergo et venialia. licet nō ita
de neceſſitate abſoluta tenet ad ꝯfeſſionē
venialiū ſicut mortaliū. tn̄ ex quo nō poſſu
mus vitā eternā ꝯſeq̄ ſine remiſſiōe venia
liū. tenemur ad eoꝝ ꝯfeſſionē. vt dic Tho/
mas in. iiij. di. xvj. Scd̄o dicit q̄ ſemel te/
nemur in anno. h̄ eſt verū de p̄cepto. ſ; de
ꝯſilio ſepius. Tertio dicit q̄ tenemur pro
prio ſacerdoti. ꝓprius hic intelligit pleba/
nus vel q̄ habet auctoritatē epi vel pape
iuxta diſpoſitionē iuris ꝛ ſtatutoꝝ ꝓuinci
alium. Sunt tn̄ q̄nq; caſus in q̄b; pōt q̄s
audire alienū parrochianū. ſicut notat ar/
chidi. de pe. di. v. Placuit. Primo cum ille
extraneus in ſua parrochia peccauit. Se
cūdo ſi mutauit domiciliū. Tertio ſi ē va/
gabundus. Quarto ſi petit ꝛ obtinet litte
ram a ꝓprio ſacerdote ſuo quē videbat im/
peritū volens ire ad diſcretū. Vn̄ in eo ca
ſu nō peccat ſi eum vitat tanq̄ inſufficien/
tem. qđ facere poſſet ꝛ in baptiſmo. Quin/
to in articulo neceſſitatis. Hec ꝓbant. vj.
q. iij. Placuit. Ex his patet q̄ ad ꝯſeq̄ndū
veniam pctōꝝ neceſſaria ē vocalis ꝯfeſſio.
Vn̄ habens q̄ntācunq; ꝯtritionē ſi ꝯtem
neret cōfiteri dānaret. Falſum eſt ḡ ꝛ here
ticū dicere. ſufficit ſoli deo cōfiteri. Nā di/
cit Canon de pe. diſ. j. Taciturnitas. Ubi
eſt taciturnitas ꝯfeſſiōis nō eſt ſperāda ve
nia criminis. Iſtud exemplificauit xp̄s q̄
lazarū ſuſcitatū iuſſit diſcipul' religandū.
Joh. xj. ꝛ xj. q. iij. tunc vera. Itē mittendo
decē leproſos ad ſacerdotes q̄ cū irēt mū/
dati ſunt. vt dicit Lu. xvij. ¶ Sed di. q̄re
tenet homo ꝯfiteri ſacerdoti ex quo dimiſ
ſa ſunt ſibi pctā in contritione. Rn̄deo ſm̄
Hoſti. in ſūma. de pe. ꝛ re. ca. tu dic. Q2 pec
cator duplici vinclo ad ſatiſfaciēdū aſtrin/
gitur. Uno q̄ ligat ad deū. Alio q̄ ad eccle/
ſiam. Primū in ꝯtritiōe remittit. Scd̄m ī
ꝯfeſſione relaxat. Facit de ſen. exco. a nob
ij. De pe. di. j. multiplex. ꝛ ca. que; peniter.
Et iſta eſt p̄ma ratio q̄re tenet homo cōfi/
teri ſacerdoti. ſc; ꝓpter taxationē pene tē/
poralis p ſacerdotē infligendā. Scd̄a ra/
tio pōt eſſe. q2 homo nō debet eſſe deterio/
ris cōditiōis beſtijs q̄ cōfitent ſuos defe/
ctus naturales homini. eo modo q̄ pn̄t. vt
dicit glo. ſup illo verſu. Confeſſio ꝛ magni
ficentia opus eius. Ita hō debet ſuos de/
fectus cōfiteri v̄bo vocali in q̄ habundat.
Tertia ratio q2 ex q̄ hodie verbu; caro fa/
ctum eſt. ꝛ humiliatu; ꝓ pctīs nr̄is delen/
dis. ꝛ vnitū eſt humanitati obligauit nos
q̄ humiliem' verbum nr̄m loq̄ndo cōtra
nos. nō ſolū deo ſed homini. q̄d fit in con/
feſſione vocali. Quarto q̄a cū hodie pecca
mus nō ſolū cōtra deū. ſed etiā contra ho/
minē. debem' cōfiteri nō ſolū deo ſicut in
veteri teſtamēto. ſed etia; homini loco dei
cōſtituto. nec ꝓpter h̄ q̄ dimiſſa eſt culpa in
cōtritione. ſupflua eſt cōfeſſio. q2 vt dicit ar/
chidi. de pe. di. iij. ꝑductioꝛ. ꝛ Hugo cardi
nalis. adhuc neceſſaria ē ad humilitatē ꝛ
iuſticiā exercendā. ꝑſertim vt ſatiſfaciat ec
cleſie. q̄ leſa eſt ſm̄ Joh. andree. ꝛ etiā pro/
pter fidē quā pctoꝛ habet credēs auctorita
tem clauiū in eccl'ia. Item tertio ꝓpter obe
dientiā quā exhibet miniſtris dei. Itē q̄r/
to ꝓpter interdictoꝝ ꝛ amiſſoꝝ recuperati
onē ad q̄ reſtituit p ſacerdotē. de pe. diſt. j.
multiplex. ꝛ ca. nōnulli. Qn̄ ergo legit q̄ ſo
la cōtritio ſufficit. intelligendū eſt in neceſ
ſitate ꝛ nō alit. de pe. di. iij. baptiſmi vicē.
Preter aūt neceſſitatē. neceſſaria ē vocal
cōfeſſio alteri. tum q̄a doloꝛ quē hō habet
ꝓ pctō nō poteſt cōſtare eccl'ie niſi manife/
ſtetur verbo. de pe. di. j. Porro. tum q2 q̄n/
tumcūq; ſe homo diiudicet ſolus. etiamſi
ſit doctiſſim'. nō ē cert' de dimiſſione pc̄i
ſibi facta. ſed ſemp pendebit pauid' in alte
rā viā. niſi manifeſtet h̄ alteri. vt dicit ar/
chidi. in Can. Remittunt. Cui' rō. q̄a nul
lus in re ſua bn̄ iudicat. xvi. q. vi. c. j. ꝛ q. ꝛ. j.
q. iij. c. vlti. Neceſſe ē igit vt pctoꝛ ponat ſe
in manib; alteri' q̄ eū de remiſſione pctōꝝ
certificabit ꝛ iudicabit penā q; ſatiſfactori/
am taxabit ꝛ auctoritate clauiū eccleſie ab
ſoluet. Vn̄ dicit Joh. de lignano. in. c. oīs
vtriuſq;. de pe. ꝛ re. Q2 ad h̄ reqrit cōfeſſio
poſt cōtritionē. q̄a ſine ea cōtritio nō hab;
effectū. ſi habeat oportunitas cōfitēdi. Itē
ſi pctm̄ nō ſit oīno dimiſſu; in cōtritione.
remittet p cōfeſſionē. q̄ eſt ſacramētalis et
effectiua gr̄e. vt notat de purga. canonica
ca. Accepim'. Gr̄a eni cōfert p man' impo
ſitionē. xxiiij. q. iij. notandū. ¶ Confe/
quēter videndū eſt de mō confitendi. Eſt
aūt modus cōfitēdi vt cōfeſſio ſit bn̄ circu
ſtantionata multis cōditiōib;. Quas pōit
archidi. de pe. di. v. cōſideret. Primo ḡ req̄
rit vt ſit volūtaria. Nihil eni apud deum
gratū niſi volūtariū. Ps. Ex volūtate mea
cōfitebor ei. Item. Volūtarie ſacrificabo

tibi. ꝛ ↄfitebor nomini tuo. vt nõ ſit confeſ/
ſio anthiochi q̃ ꝑcuſſus infirmitate confeſ
ſus eſt. ſed nõ exaudit⁹. ij. Macha. ix. De
h. xv. q. j. merito. qꝛ voluntariũ militez e'i/
git xp̃s. Scđo debet eſſe ſimplex vt nihil
plus vel minus dicat q̃ꝫ neceſſe ſit. nõ ſim/
plicitate aſinina vel rudi. nec vulpina et a/
ſtuta. ſed columbina. De q̃ Math. x. Eſto
te ſimplices vt columbe. Tertio debꝫ eſſe
humilis. Ecci. iiij. Corã preſbytero humi
lia aīam tuã. cõtra illos q̃ vno genu flectũt
ante ſacerdotẽ. vel capuciũ non deponũt.
vel querũt locũ pulchrũ ad confitendum.
Iſti ſunt ſil'es phariſeo illi q̃ ſtãs egit gra
tias. nõ humiliter flectẽs Lu. xviij. Quar/
to debet eſſe pura. i. recta intentione facta
ſine hypocriſi. nec ꝓpter vitandũ penã tem
poralẽ. vt faciunt ruſtici. q̃ ne ꝓhibeanẽ co
medere azimã in paſcha cõfitenẽ vt nõ ex/
cõmunicenẽ. quod alias nõ eſſent facturi.
Quarto debet eſſe fidelis. vt tam cõfeſſor
q̃ꝫ confitens ſint in fide. Alias nec rem nec
ſacramentũ reciperet. i. q. i. Remiſſio. Ex q̃
patet ꝙ cõfeſſio hereticoꝝ ꝛ ſciſmaticoꝝ
nulla eſt. qꝛ extra ecc̃iam nõ eſt remiſſiõis
locus. Sexto ꝙ fiat ſpe venie. alias nõ va
let. ſicut fecit cayn q̃ dixit. Maior eſt iniq̃/
tas mea q̃ꝫ vt veniã merear Gen. iiij. de pe.
di. j. Voluiſſet. i. magnitudo pcti mei exce
dit bonitatẽ dei q. d. ſm Archi. nõ põt de/
us tantũ mihi dimittere pctm̃. qđ eſt maxi
ma blaſphemia. Septimo debet eſſe nu/
da nõ palliata. nõ verbis obſcuris vel du/
bijs inuoluta. ſed apertis ꝛ honeſtis. Pro
uer. xxviij. Qui abſcõdit ſcelera ſua nõ di/
rigetur. qui aũt reuelat ea. miſc̃diam cõſe/
quenẽ. Octauo debet eſſe verecunda. Quia
verecũdia magna eſt pars penitẽtie. de pe.
di. j. Quem penitet. Nono debet eẽ amara
Job. x. Loquar in amaritudine anie mee.
Sic confitebaẽ petrus cũ lacrimis. de pe.
di. i. h idem. Decimo debet eſſe integra. vt
oĩa pctã maiora ꝛ minora dicat cũ circũ
ſtantijs. de pe. diſ. v. cõſideret. Pctõr ei eſt
ſic infirmus q̃ debet oñdere oĩa vulne/
ra ſua ſi curari deſiderat. vt dꝛ. j. de cõſola.
Circũſtantie vero iſte notenẽ in his ỹſib⁹.
Quis. q̃d. vbi. ꝑ quos. cur. q̃tiẽs. qñ. Et a/
liq̃. Aggrauat ordo. loc⁹. ꝑſona. ſciẽtia tem
pus. Etas cõditio. numerus. mora. copia.
cauſa. Et modus in culpa. ſtatus altus. lu
cta puſilla. Et h eſt vex vbi ex circũſtãtijs
nõ ſequiẽ reuelatio vel detectio pcti alteri
us. qꝛ tũc nõ eſt opus. Vñ pctõr caueat ne
dimidiet cõfeſſionẽ. cõfitendo vni de h al/
teri de alio ꝓpter ruborẽ. vel ne de eo ſit ſu/
ſpectio. nã ꝑ certo talis teneẽ itex et inte/
gro cõfiteri. ¶ Sunt aũt q̃ttuor caſus
i q̃b⁹ q̃s teneẽ iterare cõfeſſionẽ. Prim⁹ ſi
eſt cõfeſſus illi qui caret vſu clauium. vt ſa
cerdoti ſimplici. vel monacho non electo ꝑ
ordinẽ. neqꝫ cõmiſſo ꝑ plebanũ. Vel ſi ha/
bet vſum clauiũ. nõ tamen eſt caſus ſuus.
Vñ ipm remittit ad ſupiorẽ corã quo ite/
rũ cõfitetur. Scđs ſi habenti vſum claui/
um cõfiteẽ. ſed ille neſcit abſoluere. Terti⁹
ſi cõfitens oblit⁹ eſt penitentiã ſibi iniun/
ctam. Quart⁹ ſi dimidiat cõfeſſionẽ. tacen
do aliq̃d mortale. vt h. in his ergo tenetur
iterare. Addit Johes de lignano q̃ntũ ca/
ſum Si cõfitetur cũ ꝓpoſito nõ deſerẽdi
pctm̃. Undecimo debet eẽ diſcreta. Expo
nit Archidi. de pe. di. v. cõſideret. i. ſepara/
ta ꝛ diſtincta. nõ in genere. vl' vt dicat mor
tale et veniale. Vel diſcreta. i. ordinata. vt
ſcꝫ pctm̃ cũ circũſtantijs ordinate ꝓnunci/
et. Alij aũt dicũt diſcreta. i. prudẽter et ſa/
pienter facta. vt ſcꝫ ꝛ confitens diſcrete ſe
habeat. et ſacerdos diſcrete abſoluat. et
nõ eſt malus ſenſus ꝓpter illos qui dicũt.
Ex q̃ eſt me⁹ plebanus. q̃lis ſit talis ſit. ego
teneor ſibi obedire ꝛ cõfiteri. ipe videat q̃/
liter me abſoluat. Certe tales decipiũtur.
Quia dicit ſaluator. Cecus cecũ nõ ducit
niſi in foueã. Vñ dicit Johes de ligna. in
ca. Omis vtriuſqꝫ. de pe. ꝛ re. ꝙ q̃libet tene
tur confiteri ſuo ꝓprio ſacerdoti. niſi ille ſit
imperit⁹ ꝛ indiſcret⁹. Tũc eni debet q̃rere
parrochian⁹ diſcretũ. qꝛ nõ ꝓdeſt abſolu/
tio quo ad deũ ei q̃ quereret indiſcretũ. vt
ꝑ imperitiã eũ abſoluat. vt notaẽ. xij. q. iij.
Duõ. Hõ intantũ vex eſt vt etiã ſine licen
tia ꝓprij ſacerdotꝭ imperiti ꝛ indiſcreti. poſ/
ſit parrochian⁹ alteri diſcretiori cõfiteri.
maxime ſi iminet periculũ in mora. vl' ipe
ꝓprius nõ vult dare licentiã alibi cõfitendi
De pe. di. vi. Placuit. Hoc cõtra nr̃os qui
q̃runt cõfeſſores alleuiãtes eis pctã. Sic
fecit lupus cõfitens leoni. Nã cũ aſinus eſ
ſet cõfeſſus ꝙ comediſſet fenũ. de curru ca
dens homĩs cuiuſdaꝫ in via grauiter fuit
inclamat⁹ ꝛ cõdemnat⁹. Sed poſtq̃ꝫ lup⁹
leoni cõfeſſus eſt ꝙ deuoraſſet oues et bo/
ues. Rñdit leo ꝙ h ſibi licuit facere. cũ ad

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hoc eū natura inclinaret. Sic iſti paupes grauiora diuitib⁹ alleuiāt. Ideo dic̄ Aug. in lib. de pe. ⁊ habent̄ verba ſua de pe. di. j. Qui cōfiteri vult oīno confiteat̄ ſacerdoti quē meliorē poteſt habere ⁊ confiteat̄ illi q̄ ſcit ſoluere ⁊ ligare. Meliorē h̄ intellige n̄ in vita ſed in ſciētia. q̄z h̄ nō abſoluit meri/to vite ſed clauiū auctoritate. In iudicio igit̄ cōfeſſionis maxime req̄rit̄ diſcretio cō/feſſoris vt ſciat diſcernere inter leprā ⁊ le/praz Leui. xiij. Et vt ſciat appēdere pctm̄ ſicut eſt appendendū. nō ſm̄ caput ꝓpriū. ſz ſm̄ ſtatuta ſctōꝝ patrū. Iuxta illud Hie/ro. Nō afferam⁹ ſtateras doloſas. dicētes h̄ graue. illud leue. ſed afferam⁹ diuinā ſta/teram de ſcptūris ſanctꝭ ⁊ in ea q̄d ſit gra/ue q̄d leue appendam⁹. Hinc dic̄ Bonauē/tura in quodā ſermōe. q̄ ſacr̄m cōfeſſiōis maxime inſtitutū eſt ad pctōꝝ patrociniū acq̄rendū. q̄z ſic videmus in cauſis ciuili/bus q̄ cōmuniter hoīes indigēt patronis q̄ ſint periti in iure vt penas iuris poſſint vitare. Ita multo magꝭ dicit in ſpūalib⁹. et ideo expediens eſt ſacerdoti ſua pctā reue/lare. q̄ de vitandis eis ſanū cōſilium poſſit dare. ꝓpter qđ eligēdus ē ſacerdos doct⁹. qui tale conſiliū ſciret dare. Ex q̄b⁹ infero q̄ nō excuſat̄ quis. Si habens plebanuz vel cōfeſſorē minus peritū. nō q̄rit magis peritum. credens ꝑ obedientiaz excuſari. Ratio. q̄z q̄libet debet eſſe ſolicit⁹ de ſalu/te anie ſue ⁊ querere medicinā melioreꝫ cū eam pōt habere. Duodecima cōditio con/feſſionis eſt q̄ debet eē freq̄ Ēs. De pe. di. j Quē penitet. Vn̄ licet ſtatutū eccl̄ie ſit q̄ q̄/libet cōfiteat̄ in anno ſemel in paſcha. tm̄ ꝑ h̄ non dat̄ licentia remanendi in pctō vſq̄ ad horam illā. Sicut dicit archidi. de pe. di. v. in pnīa. Sed bene eccl̄ia ꝓuidit ne ali/cui claudat̄ ingreſſus eccl̄ie vel ſepultura ante vnū annū ſicut facit poſt annū. Tene/tur ergo pctōr cōfiteri freq̄nter. q̄n habet oportunitatē ⁊ poſſibilitatē. Nā ſm̄ archi. de pe. di. iij. Ille rex. Quilibet tenet̄ eſſe in tali ſtatu in quo pnīam agat ⁊ pctm̄ ſibi re/mittatur. Eccl̄i. v. Pctōr enī eſt ſicut fur q̄ ſemꝑ eſt in mora. et ideo cum detinet alie/num. ſemꝑ auget pctm̄. Tenet̄ aūt q̄s con/fiteri citius q̄ʒ in. xl. in q̄ttuor caſib⁹. Pri/mo ratione ſacramēti. cū vult cōicare. Se/cundo rōne periculi mortis. Tertio rōne cōſcientie. q̄n dictat ſibi eſſe confitendum.

Quarto rōne dubij. vt ſi non ſperat ſe po/ſtea habere cōfeſſorem quē nūc habet tūc oportet cōfiteri. Sicut ecōuerſo pōt dif/ferre cōfeſſionē ſi ſperat temp⁹ deuoti⁹ vel cōfeſſoreꝫ credit hr̄e diſcretiorē quē expe/ctat. Ita dic̄ Johēs de lignano. Tredeci/mo debet eſſe ſecreta. ſiue ſint occulta pec/cata ſiue manifeſta. ſemꝑ debet eſſe i ſecre/to. vt dic̄ Criſo. ⁊ h̄ tam q̄ ad confitentē q̄ʒ etiā cōfeſſorē. Quartodecimo debet eē ac/cuſans vt homo nō excuſet ſe nec pctm̄ ſu/um. de pe. di. iiij. Illud vero. Quintodeci/mo debet eſſe feſtina Eccl̄i. v. Ne tardes cō/uerti ad dn̄m. Sedecimo debet eſſe para/ta ad obediendū. ſcꝫ ſacerdoti. de pe. di. v. cōſideret. Et dic̄ Bonauētura Qꝫ tal' pec/cat mortaliter q̄ non acq̄eſcit rōnabili con/feſſori. He ſunt ergo bone cōditiones con/feſſionis. quas q̄libet debꝫ ſuare. Deinde dicenduꝫ eēt de effectu cōfeſſiōis q̄ʒ vtilis ſit. Sed de h̄ in ꝓcedēti ſmone ſufficiēter dictum eſt. vnō ibi recurratur. quia ibi ple/ne de hoc poſitum eſt.

¶ Dixi tertio q̄ in verbis ꝓmiſ/ſis tangit̄ tertia ꝑs pnīe. ſcꝫ ſatiſfactio opis. diuine indignati/onis placatiua. Lū. dr̄. ⁊ admirate ſūt tur/be. Inter alia mirabilia dei ſatis mirabi/le eſt videre hoīem cōuerſum a pctō ad de/um. cum vt ſic de filio diaboli fit filius dei. Sed mirabili⁹ eſt talē videre ſatiſfacientē pro pctō. contemnentē delectabilia. appe/tentē triſtia ⁊ grauia. Magna ꝗ admiratio cōtempt⁹. glie deſpect⁹. ſeculariū occupatio/nū ſegregatio ⁊ terribiliū ꝑpeſſio. vt dicit Criſo. Et ideo merito ipa ſatiſfactio opis ꝓ pctis volūtarie aſſūpta inducit ſtuporē ⁊ admirationē. De q̄ dr̄ in themate. Et ad/mirate ſunt turbe. ſ. ſuꝑ eo q̄ pctōr dolet in ꝯtritiōe. loquit̄ ꝯ ſe in cōfeſſione. et bonis opibus inſudat in ſatiſfactiōe. Pro q̄ bre/uiter ſciendū. q̄ q̄libet accedens ad ſacrm̄ pnīe dꝫ hr̄e iſta q̄ttuor. Prio ꝓpoſitū obe/diendi cōfeſſori ſuo in oīb⁹. Scdō ꝓpoſitū nō peccādi. Tertio nō ſolū ꝓpoſitū dimit/tendi mala. ſꝫ etiaꝫ opandi bona. Quarto ꝓpoſitū ſatiſfaciēdi. q̄z ſatiſfactio ē ꝑs pnīe. Iuxta illud in Ps. Qm̄ ego in flagella pa/rat⁹ ſum. Iſta aūt ſatiſfactio cōſiſtit i trib⁹ ſcꝫ in ieiunio. orōne ⁊ elemoſina. Nā vt dic̄ Hiero. Ieiunio curant̄ pctā carnis. orōne pctā mentis. elemoſina pctā cupiditatis.

Quicq̄d enī eſt in mūdo. aut eſt ꝯcupiſcen
tia carnis. aut ꝯcupiſcētia oculoꝝ. aut vite
ſupbia. j. Joh. ij. Ideo tria debent eſſe re/
media ſatiſfactoria q̄bus placaret̄ diuina
offenſa. Primo ḡ requirit̄ ieiuniū. Sicut
enī videmus ꝙ infirmis nō dat̄ caro groſ
ſa aut vinū inebrians. ſed datur eis ſim/
plex dieta. ſ. panis ⁊ aqua. Ita infirmis ſpi
ritualiter. ⁊ maxime infirmātibꝰ pctō luxu
rie dandū eſt ieiuniū ⁊ parcitas cibi. vt in
quo peccauerūt puniant̄. Sap. xi. Unde
Apl's talibꝰ dicit. Nolite inebriari vino in
quo eſt luxuria Eph. v. ⁊ ſaluator Lu. xxi.
Attendite inq̄t ne grauētur corda vr̄a cra
pula ⁊ ebrietate. Sicut aūt videmꝰ ꝙ infir
mis de q̄bus deſperat̄ oīa ꝯcedūtur deli/
cata. illis vero de quibꝰ eſt ſpes ſubtrahū/
tur. Sic facit deus pctōribꝰ. Nā cū eis in
ꝯfeſſione p ſacerdotes imponit abſtinētiā
ciboꝝ delectabiliū. ſignum dat ꝙ ipſe vult
eos ſaluare. Un̄ Johel. ij. dr̄. Conuertimi
ni ad me in toto corde vr̄o. in ieiunio ⁊ fle/
tu ⁊ planctu. Et ſequit̄. Quis ſcit ſi ꝯuerta
tur ⁊ ignoſcat deus. Sed certe mlti in hac
abſtinentia decipiunt̄. nā quidā abſtinent
a carnibꝰ. Sed tn̄ p̄parant eis loco carniū
ita delicata. q̄ ſunt ⁊ difficilioris p̄paratio/
nis ⁊ precij maioris. Et iſti multū errant.
Nā ſm̄ Augꝰ. in ſmone de aduentu. non ē
hoc ſuſcipe abſtinentiā. ſed nutrire luxuri
am. Alij ſunt q̄ ⁊ ſi abſtinent a carnibꝰ ⁊ de
licatis piſcibꝰ tn̄ ſtomachū onerāt vilibꝰ le
gumibꝰ ita vt ad illicita ꝓtrahātur. vt dic̄
Hiero. in epl'a ad furiā. Alij ſūt q̄ p abſti/
nentiā carnis ita corpus debilitant ꝙ po/
ſtea reddūtur inabiles ad bona opa exer/
cenda. ⁊ hec eſt fatuitas. cū non caro extin/
guenda ſit. ſed vicia rep̄menda. vt dic̄ Gre
go. lib. xxx. moral'. Sed h̄ quero vtrū illi
qui ſic ex abſtinētia infirmitates incurrūt
peccāt mortaliter. Ad q̄d r̄ndeo ꝙ ſm̄ Au
gu. in glo. ſup epl'am. j. Thimo. iiij. ca. deus
vult ſibi ſeruiri prudēter vt nō nimietate
debiles fiant. ⁊ poſtea medicorū ſuffragia
req̄rant. Tn̄ nō obſtat hoc ꝙ aliqui ſe ieiu
nando debilitāt ⁊ i infirmitates incurrūt.
nec ꝯtra dei voluntatē faciūt. q2 non natu
ram carnis intendūt debilitare ſed laſciui
am. Un̄ tales ſm̄ Horā ſup epl'am predi
ctam nō peccant. dū tn̄ debitū modū non
excedunt. Et ḡ Grego. reprobat talē abſti
nentiā. verū eſt. ſi ſit incōſiderate facta et ſi
ſit nimia. Hinc dicit Aplus. Rōnabile ſit
obſequiū vr̄m. Rom. xij. Sunt ⁊ alij peio/
res q̄ licet a cibis abſtinent nō tn̄ a vicijs.
ſed mens coꝝ inflata ſupbia. ira. odio. ⁊ ſic
de alijs. Cōtra quos dicit Hiero. ad Ce/
lantiā. Quid ꝟtutis habet vinū nō bibere
⁊ ira ⁊ odio inebriari. Et tales ſiles ſūt de
monibꝰ quibꝰ cibus abeſt ⁊ culpa adeſt. vt
dicit Hiero. ſup Amos. Scdo req̄rit̄ ad
ſatiſfactionē penitētis elemoſina. q̄ debet̄
ab oībꝰ qui auaricia peccauerūt. vt ſic il
licite ꝯgregata. licite expēdāt. ⁊ de māmo/
na iniq̄tatis faciant ſibi amicos Luc. xvi.
Un̄ Thob. iiij. dr̄. Elemoſina ab omī pctō
⁊ a morte liberat. ⁊ nō patit̄ aīam ire ad te/
nebras. Sed aduerte ꝙ nō de oībꝰ illici
te acquiſitis facienda eſt elemoſina. ſed ſo
lum de his q̄ nō tenet̄ quis ad reſtitutōez.
ſicut ſunt illa q̄ quis lucratꝰ eſt diebꝰ feſti/
uis vel ludis ꝓhibitis vel alijs fraudibus
vel nimia cupiditate et auaricia habendi
ductus. Ubi aūt quis tenet̄ ad reſtitutio/
nem. nō faciat elemoſinā. ſed ante oīa reſti
tuat male ablata. vt in furto. rapina. vſura
⁊ ſic de alijs. Sic fecit Zacheus Luc. xix.
Si quē inq̄t defraudaui reddo quadru/
plum. ⁊ dimidiū bonoꝝ meoꝝ do pauperi
bus. Ecce male acquiſita reſtituit. ⁊ de bo
nis elemoſinā fecit. Tertio ⁊ vltimo ad ſa/
tiſfactionē req̄ritur orō debita. q̄ debet̄ ſu
perbis. vaneglorioſis. pompoſiſ. curioſis
vt ſic in ſpiritu humilitatis ⁊ in corde ꝯtri
to ſuſcipiant̄ ad veniam. Oratio enī vt di/
cit Damaſcenus. nō eſt niſi eleuatio men/
tis ad deum. Sicut ergo ſuperbus dum
fuit in ſtatu elationis erectus erat cōtra
deum. Sic modo humiliatus debet pro/
ſterni ante deum ⁊ eleuari ad placandum
deum. Tunc aūt penitens humiliter orat
qui ſeipm̄ q̄a puluis ſit humiliter videt. q̄
nihil ſibi virtutis tribuit. q̄ bona que agit
eſſe de miſcdia ꝯditoꝝ agnoſcit. inq̄t Gre
go. in lib. moral'. Multū etiā iuuat puri/
tatem orationis ſi in omni loco. omī tem/
pore nos ab actibꝰ temperemus illicitis. ſi
ſemper ab ocioſis ſermocinationibꝰ audi/
tum pariter conſtringamus ⁊ linguam ca
ſtigemus. Ita dicit Beda de templo Sa
lomonis ⁊c.

Dominica Oculi. II.
Sermo LI.

Reuertar in do/
mum meam vnde exiui. Lu. xj.
Sicut dicit beat⁹ Aug⁹. in q̄/
dam Omelia ſup Johem. Jeiunium ma/
gnū ⁊ generale eſt abſtinere ab iniq̄tatib⁹
⁊ ab illicitis voluptatib⁹ ſeculi. qđ eſt perfe
ctum ieiuniū. Vn̄ ſm ipm. Tunc bene ie/
iunamus cū ab illicitis abſtinem⁹. Hec il
le. Vult dicere Aug⁹. ꝙ ad pfectū ieiuniū
req̄ritur puritas pfecta mētis ab om̄i ini/
quitate. q2 nihil pdeſt homini ieiunare et
orare ac alia religiōis opa facere niſi mēs
ab iniq̄tate reuocetur. Dicit Hiero. de cō/
ſe. di. v. Nihil. Ex quib⁹ pꝫ ꝙ q̄libet noſtꝝ
maxime iſto ſacro tpe abſtinendo a cibis.
neceſſario debet abſtinere a vicijs. Ille ei̅
bene ieiunat a cibis q̄ ⁊ a malicie actibus ⁊
a mūdi abſtinet ambitiōib⁹. inq̄t Iſido. li.
ij. de ſūmo bono ca. xliiij. pꝓpter qđ ſm ipm.
q̄ a cibis abſtinēt ⁊ praue agunt demones
imitant̄. quib⁹ eſca nō eſt. ⁊ iniq̄tas ſp adeſt
Eſt ergo pmus effect⁹ hui⁹ ſacri ieiunij in
nobis. vel ſaltē debet eſſe. vt aīa mag̃ abſti
neat a vicijs ⁊ ꝓpria volūtate. vt dic̄ Bern̄.
ſup Cantica ſmone. xxxviij. Sed q2 nihil
prodeſt abſtinere a malo niſi etiam fiat qđ
bonū eſt. Juxta illud Ps. Declina a malo
⁊ fac bonū. Et Iſa. j. Quieſcite pueꝛſe age
re. diſcite bene facere. Jō poſtq̄ȝ hō abſti/
nuerit a vicijs. neceſſe eſt vt nō ocio torpe/
at. nec negligētia tepeſcat. ſed continue ad
queq̄ȝ bona manū ponat. ⁊ coꝛ ſuū dirigat
Alioquin ſi ocio reſolut⁹ a bono ope deſi/
ſtat. domū ꝯſcientie ſue facit vacuā in quā
diabolus faciliter intrat. ⁊ multo grauius
poſt dimiſſaȝ culpā hoīem vacantē ⁊ ocio/
ſum poſſidet q̄ȝ ante poſſidebat. Nib⁹ igit̄
nuper ꝯfeſſis ⁊ nouit̄ ad deū poſt ꝑpetra/
tas culpas ꝯuerſis. timendū eſt ne ſi ocio/
ſi inueniant̄. a demone graui⁹ occupent̄. et
illud qđ olim iudeis ꝯtigit audire merean
tur ſcȝ verbū durū ⁊ amarū thematis. qđ
dicit diabol⁹ om̄ib⁹ ocioſis. Reuertar ī do
mum meā vnde exiui. Verbū iſtud tangit
illos q̄ poſt remiſſionē pctōꝝ. nihil boni fa
ciunt. vel q̄ in grauioꝛa pctā recidiuāt. q̄s
diabolus dr̄ graui⁹ poſſidere. Vtrūq̄ȝ er/
go iſtoꝝ cauendū eſt nob̄ hodie. ne videli/
cet ⁊ ocio toꝛpeamus ⁊ in pctā priſtina re/
cidiuem⁹. ne maioꝛi nūero demonū poſſi/
deamur plus q̄ȝ ante. ⁊ ħ ꝓpter ingratitudi
nem. Et qm̄ vt ait Bern̄. ſup Canti. ſmo/
ne. xliiij. Aīa q̄ iam non in carne ambulat
ſed in ſpiritu. dom⁹ dei efficitur. imo tem/
plū ſpūſſancti. Juxta illud Apli. Templū
dei ſctm̄ eſt q̄d eſtis vos. Ideo ꝓuidendū
eſt homini. vt ſi velit effici vera domus et
habitatio dei. ⁊ repellere a ſe ſocietatē dia/
boli. ne ad eam reuertat̄. ꝯſcientiā ſuā cau/
te ⁊ debite diſponat maxime ħ ſacro tem/
poꝛe. vt eā toto anno habitaculū dei et nō
diaboli faciat. Ad q̄d quidē tria ſunt neceſ
ſaria q̄ in verbis p̄miſſis ſunt ꝯſiderāda.
Primo q̄dem quō dom⁹ cōſcientie nr̄e ſit
fundanda. Scđo quō oꝛnāda. Tertio ad
quē vſum ſeu actuȝ ſit deputanda. Debet
igitur dom⁹ ꝯſcientie nr̄e habere ſolidum
fundamentū. decens oꝛnamentū. ⁊ hone/
ſtum actum.

A

Dixi pꝛimo ꝙ in verbis p̄miſ/
ſis circa domum
ꝯſcientie ꝯſiderandū eſt quō ſit fundanda
vt habeat ſolidū fundamentū. Debet aūt
fundamentū ꝯſcientie fundari ſup ſolidaȝ
doctrinā. Sicut dicit ſaluatoꝛ Math. vij
Om̄is q̄ audit verba mea hec ⁊ facit ea aſ
ſimilabitur viro ſapienti q̄ edificauit do/
mum ſuā ſupꝛa petram. Petra aūt eſt do/
ctrina xpi. q̄a petra erat xp̄s. j. Coꝛ. x. Su
per hanc ergo petrā edificauit eccleſiaȝ ſu
am ⁊ ꝯſcientiā cuiuſlibet. Eſt autēȝ ꝯſcien/
tia ſm Damaſcenū. lex intellect⁹ noſtri. Vl
ſm magiſtrū in cōpendio li. ij. ca. lij. eſt co/
gnitio ſuꝑius. Et ꝯſtituitur ſeu integra/
tur ex trib⁹. ſcȝ ex accuſatione p̄teritoꝝ pec
catoꝝ. ex remurmuratōne p̄ſentiū. ⁊ caute
la futuroꝝ. Qn̄ ergo quis accuſat ſe de p̄/
teritis. remurmurat de p̄ſentib⁹. ⁊ a futuris
cauet. tunc habet integrā ꝯſcientiaȝ. Sed
q̄a iſta nō poſſent bene ſtare nec diu dura/
re niſi haberent aliquod fundamentū. Jō
iſta om̄ia debent fundari in doctrina chri/
ſti ſm quā debent regulari. Summe aūt
cauenduȝ eſt ne iſta domus erronee ſit fa/
bricata vl̄ nimis larga vel nimis ſtricta. q2
om̄e q̄d fit cōtra ꝯſcientiā edificat ad iehē
nam. xxviij. q. j. Ex his. ⁊ Roma. j. Vn̄ ſicut
dicit Robert⁹ Holgot ſup lib. Sap. ca.
viij. Conſcientia plus obligat q̄ȝ preceptū
prelati. Sicut habetur expꝛeſſe de ſentē
tia excōmunicationis. Inq̄ſitioni. Et om
nis conſcientia ſiue in ꝑ ſe malis ſiue in in/
differentib⁹ obligatoꝛia ē. Quia in omnib⁹

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

taliƀ veniens ꝯtra ꝯſcientiā. facit cōtra il
lud qđ credit ꝯtra legē eſſe ⁊ ꝓhibituꝫ. Vñ
dicit gloſa in dicto Canone Ex his. ꝙ om
ne qđ fit cōtra ꝯſcientiā ꝑcepti vel ꝓhibiti
onis edificat ad iehennā. Ex quo ptꝫ vlte
rius ſm glo. ibidē. ꝙ ſi plus comedā ꝙ̃ de
beam ꝙ̃uis eſt ꝯtra ꝯſcientiā. nō tñ pecco
mortaliter. xxv. di. §. Criminis. vbi dicit Au
g⁹. ⁊ ſunt verba ſua in li. de purgatorio. ꝙ
quotiens ꝗs accipit plus de cibo aut potu
ꝙ̃ neceſſe eſt. venialiter peccat. qđ glo. in
telligit. qñ nō accipit ex contemptu ſed ex
caſu. ⁊ nō ad ingurgitatōnē. Alias eēt mor
tale. iiij. di. Deniq̃. Et ex his iam patet ꝙ
omne qđ fit contra ꝯſcientiā. diuerſimode
obligat ad iehennam. q꞉ qñq̃ venialiter.
qñq̃ mortaliter. Si ergo recte debet iſta
domus fundari. tria ſunt illi cauēda. Pri
mo ne ſit nimis larga ⁊ ampla. q꞉a talis ge
nerat preſumptioneꝫ. ⁊ ſepe dicit malo bo
num. ſepe etiā ſaluat damnandū. Scđo ꝓ
uidendum eſt illi ne ſit nimis breuis ⁊ ſtri
cta. q꞉ talis generat deſperationē. ⁊ ſepe di
cit bono malū. ⁊ damnat cū hoc ſaluandū.
Sit ergo ꝯſcientia talis ꝙ nō faciat aliq̇d
cōtra preceptū diuinū nec facere intendat
⁊ ſit in tali ꝓpoſito ꝙ licet faciat aliquid de
quo dubitat an ſit faciendū vel non. liben
ter tamē faceret. ⁊ nō obmitteret illud qđ
ſciret placitū deo. Tertio ꝓuidendum eſt
ne hanc domū fundet quis ſuꝑ aquas vo
luptatis. vel ſuꝑ arenam cupiditatis. q꞉ ta
lia fundamenta nō ſunt ſolida. Poſtq̃ꝫ enī
flauerint venti. venerint flumina ⁊ deſcen
derit pluuia. cadet hec domus. Qui non
fundat bene ⁊ firme ꝯſcientiam ſuā in do
ctrina chriſti. ſtatim imminente temptati
one carnis que intelligit᷑ per pluuiam. vel
terrene cupiditatis. que ꝑ flumen. vel ſuꝑ
bie. que ꝑ ventū intelligitur. anihilatur et
ſubuertitur temptationibꝫ ſuccumbendo
vt exponit Gorra ſuꝑ Math. vij. ca.

Viri ſecūdo ꝙ in verbis pre
miſſis circa do
mum ꝯſcientie ꝯſiderandū eſt quomō ſit
ornanda ⁊ decoranda. Sed quia nihil po
teſt ornari niſi prius purgetur. Unde ꝯſci
entia debet prius purgari poſtea ornari.
Sicut etiā dicit euangeliū. Inuenit eam
ſcopis mundatā ⁊ ornatā. Ideo prius vi
dendū eſt q̃liter iſta domus ſit purganda.
Purgamētū aūt huius dom⁹ eſt frequēs
confeſſio. q̄ eſt q̃ſi ſcopa hui⁹ domus. Ad
quā totiēs eſt ꝯfugiendū q̃tiens nos aliq̃
praua cōmiſiſſe cognoſcimus. De hac ſco
pa dr̃ in Ps. lxxvi. Exercitabar ⁊ ſcopebā
ſpiritū meū. ſ. ꝑ ꝯfeſſionē. Exponit Inno.
id eſt purgabā in ꝯfeſſione ab imundicijs
peccōꝝ venialiū q̇s attrahit ſpiritus. Vere
iſte bene domū ſuaꝫ ſeruauit q̄ nihil inue
nit niſi venialia que ſcopebat. De mortali
bus enī nō diceret. ſcopebam. q꞉a non ſco
patur lutū de cloacis vel foſſis ſed tenuis
puluis de pauimento. Unđ hic dr̃. Inue
nit domū ſuam ſcopis mūdatā. ſcꝫ q̃tidia
narum ꝯfeſſionū ⁊ ornatā virtutibꝫ. Nihil
autē ſic hoīem ad purgandū ꝯſcientiā fre
quentius excitat. ſicut cognitio ꝓpriorū de
fectuū. Sicut enī q̄ clarius ⁊ diligenti⁹ et
ſepius inſpicit dom⁹ alicu⁹ angulos. tan
to melius purgat eos. Ita qui diligenti⁹
ſcrutatur defectus ꝓprios eos melius cō
fitetur. Et q̄ patet ſm Grego. xxv. lib. mo
ral'. Nā quanto q̇s minus ſe videt. tāto mi
nus ſibi diſplicet. Et q̃nto maioris glorie
lumen percipit. tanto amplius repꝛhenſibi
lem ſe cognoſcit. Que autē ſūt homini cō
ſideranda ⁊ inſpiciēda circa purgationem
ꝯſcientie dicit Hugo li. iij. de aīa. c. ij. Nā
illa videlicet vt cōſideres vnde venis. quo
tendis. quomō viuis. quid agis. q̇d obmit
tis. q̃ntum hodie proficis. vel quātū defi
cis. quibꝫ affectibꝫ frequētius tangeris. vl'
quibꝫ temptationibus a maligno ſpiritu
acrius impugnaris. nec ſolum attēdas q̃
lis ſis. ſed etiam q̃lis eſſe debeas. Hec ille.
Sed heu quis noſtrū eſt q̄ talia diligēter
conſideret. qui confeſſionem ſuam cum ta
li conſideratione diſcutiat. qui eam cuꝫ de
bitis circūſtantijs faciat. In confeſſiōe ſi
quidem peccatorē oportet conſiderare ſm
Aug. in li. de pe. vt ꝯſideret q̃litatē criminis
in loco. in tpe. in ꝑſeuerātia. in varietate ꝑ
ſone. ⁊ q̃li h̄ fecerit tēptatōe ⁊ ipſi⁹ vicij mul
tiplici executione. de pe. di. v. ꝯſideret. Al's
aūt cōfeſſio alit᷑ facta. pot⁹ eſt ſimulatio fi
cta ⁊ hypocritica ꝙ̃ cōfeſſio. Vñ Hugo li.
ij. de aīa ca. xv. dicit eā vulpinā cōfeſſioneꝫ
ideo. q꞉a eſt ficta. breuis. rara ⁊ tepida. Re
fert Ouidi⁹ li. viij. methamorphoſeos. et
Iſido. li. xv. ethimo. ꝙ Dedalus fecit q̃n
dā domū cū varijs vijs ⁊ ita ꝑplexis ꝙ nul
lus eaꝫ exire potuit ſine glomere. ⁊ illa do
mus vocabatur laborintus. q꞉ maximum

laborē intus habuit. ⁊ in illa domo inclu/
ſit q̄ddā monſtrū. qđ ex vna medietate fuit
homo ⁊ ex alia fuit bos. ea intentiōe vt in
ꝑpetuū ibi paſceret̄ ⁊ nunq̄z exiret. Sic fa
cit diabol⁹ qbuſdā cōſciam ita ꝑplexaʒ di/
uerſis modis. nunc timore. nunc pudore.
nūc negligētia nūc dilatione. ⁊ ſic intus oc
cultat monſtrū. i. pctm̄ mōſtruoſuʒ. vt nul
lus cōfeſſor poſſit intelligere niſi cū maxi/
mo labore. Et vere iſti ſunt mlt̄ū fatui. qꝛ
ꝑ talē cōfeſſionē volūt abſcōdere pctm̄. qđ
tm̄ deo eſt notū. Cōtra q̄s dic̄ Aug⁹. ſuper
Johēm Omel. xlj. Quocūq̄z fugerit nō fu
git ſeipam mala cōſcia. nō eſt q̄ eat. ſeq̄tur
ſe. imo nō recedit a ſe. pctm̄ enī qđ facit in/
tus eſt. Si vis a deo fugere ad ip̄m fuge.
nō latendo ſed cōfitendo. Cōfiteri potes.
latere nō potes. ⁊ Iſido. lib. ij. de ſūmo bo
no ca. xxvi. dicit. Ex hō oīa poterit fuge/
re ꝑter cor ſuū. Non enī pōt recedere q̄ſq̄z
a ſeipo. Vbicūq̄z enī abierit reatus ſui cō
ſcientia illū nō derelinquit. Quāuis enim
humana iudicia ſubterfugiat oīs q̄ male
agit. iudiciū tm̄ ꝯſcientie ſue effugere non
pōt. Nā ſi alijs celat q̄d agit. ſibi tm̄ celare
nō poteſt. q̄ plene nouit malū quod geſſit.
Hec ille. (L) Sed hic occurrit dubiū
Quare videlicet hoīes hodie nō diſcutiūt
bene ꝓpriam ꝯſciam. nec ꝓprios ꝯſiderant
defectus. Ad qđ rn̄deo. q̄ h̄ eſt ideo. qꝛ pl⁹
aliena facta ponderāt q̄z ꝓpria. Iuxta illud
Math. vij. Quid vides feſtucaʒ in oculo
fratris tui. trabē aūt in oculo tuo nō conſi
deras. Vn̄ Proſper in li. ij. de vita ꝯtem/
platiua dicit. Tamdiu q̄s pctā ſua q̄ noſſe
⁊ flere deberet ignorat q̄zdiu ꝯſiderat alie/
na. Ex ſi mores ſuos ad ſeip̄m conuerſus
aſpiciat nō requirit qđ in alijs reꝑhendat.
ſed quod in ſeipo lugeat. Et ideo Marci
xiij. dr̄. Videte voſmetipos. Quare auteʒ
hoīes facili⁹ aliēa diiudicāt q̄z ꝓpria dic̄ Ba
ſilius in Exameron lib. iij. Ex ideo diffici/
le eſt cognoſcere ſeip̄m. quia ſicut oculus
oīa alia a ſe ꝯſpicit. ſe autē non videt. ſic
dicit eſſe ⁊ de conſcientia. que acute aliena
delicta ꝯtemplans. tardior eſt erga ſuorū
cognitionē pctōꝝ. Sed adhuc occur/
rit fortius dubiuʒ. vnde videlicet ꝓuenit
iſta negligentia ꝓprie diſcuſſionis ⁊ ꝯſide/
ratio peccati alieni. Rn̄deo ſm̄ Greg. xxxj.
libro mora. Ex hoc ꝓuenit ex ſupbia ⁊ ela/
tione. que cordis oculuʒ ꝑ elationis tene/

bras extinguit. et q̄ua vt dicit Criſo. ſup
Math. ꝓuenit cōmuniter h̄ q̄ alter alteri/
us culpā cito intelligit. ſuā autēʒ difficile.
Quia homo in cauſa alteri⁹ tranquillū ha
bet animū. in ſua aūt turbatū. Perturba/
tio aūt cordis nō ꝑmittit hominē ꝯſidera
re quod bonū eſt. Et ideo dicit Aug. li. iij.
de ciuitate dei. Ex remotis obſtaculis in/
ſane opinionis. ſcelera nuda iudicent̄. nu/
da penſent̄. nuda inſpiciant̄ fallacia tegimi
na ⁊ vane laudis glorie auferant̄ ⁊ apare/
bunt miſerie pctōꝝ. Ex q̄bus oīb⁹ infe/
ro q̄ nullus melt⁹ ad cognitionē ſui perue
nit q̄z qui humiliter de ſe ſentit. Iſtud pa/
tet ꝑ beatū Bern̄. de. xij. gradib⁹ humilita
tis. vbi ſic dicit. Humilitas eſt ꝟtus q̄ ve/
riſſima ſui cognitione homo ſibimetip̄i vi
leſcit. Et Criſo. in ſuo policraticon lib. iiij.
dicit. Qui humilis ē corde. indigniorē ſe
alijs arbitrat̄. Ex quo dicto patet q̄ h̄ō ꝑ
humilitatē facile venit ad ſui cognitionē
⁊ ecōuerſo. Refert Macrobius li. j. Q̄ ap
pollo cōſultus a quodā que eē via certior
ꝓueniendi ad beatitudinē. Rn̄dit. Si te/
ip̄m cognoueris. Vn̄ apud gētiles cōmu/
nis erat opinionis hoc dictuʒ. Gnotoſoli
tos. i. cognoſce teip̄m. qđ dicebant de celo
deſcendiſſe put ait Johes policrat⁹ lib. iij
ca. ij. Hec eſt ḡ prima ſcientia hoīs ſcire
ſeip̄m. prout dicit Bern̄. ſup Cantica ſer/
mone. xxxvj. Que quidē ſcientia ſm̄ ipſuʒ
nō inflat ſed humiliat. Unde Aug⁹. li. iiij.
de ciuitate dei ca. j. prefert eam oīb⁹ ſci/
entijs. ⁊ Iſaac in lib. de diffinitionib⁹ dicit
ſummā philoſophiam cognoſcere ſeip̄m.
Poſtq̄z autē domus ꝯſcientie nr̄e ꝑ ſufficī
entem diſcuſſionē ꝯfeſſionis fuerit mūda
ta ⁊ purgata. extunc neceſſe habet ornari
⁊ decorari. Ornatus aūt iſte ſeu pictura cō/
ſiſtit in ſanctitate ꝟtutū ⁊ iuſticia bonoꝝ
operū. Iuxta illud Ps. Domū tuā dn̄e de
cet ſanctitudo. Et Lu. j. In ſctitate ⁊ iuſti/
cia corā ipo. ſeruiam⁹ illi. Hoc ē qđ Aplus
admonet di. j. Theſ. iiij. ca. Sciat vnuſq̄ſ/
q̄z vas ſuū poſſidere in ſctificatiōe ⁊ hono
re. ne. ſ. inhonoret̄ aliq̄ turpitudīe viciōꝝ
ſicut faciūt illi de q̄b⁹ in Ps. Hō cū i hono
re eēt nō itellexit. Duo ḡ req̄runt̄ ad ornā/
re mētū iſti⁹ dom⁹. ſ. puritas mēt̄ iterior. ⁊ ho
neſtas ꝯuerſatōis extior. Refert Aug. li. v.
ꝯ Iulia. ⁊ ij. retractatōnū. c. lxv. q̄ rex q̄dā
Cipri deformis ſpecie thalamuʒ ſuum fe/

cit depingi pulchris imaginib⁹. vt earuꝫ a/
ſpectu vxor ſua pareret pulchrā prolē. Si
cut hō deberet i mēoria ſua collocare pul/
chras imagines. i. honeſtatē ꝯuerſatiōis ꝛ
puritatē ꝯſciētie ſctōꝝ patrū. vt ipos inſpi
ciendo ſilr faciat. Qd cū fuerit. tūc ꝯſciētia
nr̄a erit dom⁹ pulcherrima ꝛ ornatiſſima
in q̄ libenter reqeſcet qlibet. cū ſit ad inha
bitandū apta. Vn̄ Sap. viij. Intrans do
mū meā ꝯquieſcaꝫ cū illa. ſ. ſapia. ꝛ ſeqtur.
Non eni habet amaritudinē ꝯuerſatio illi
us. nec tediū ꝯuictus illi⁹. ſed leticiā ꝛ gau
diū. Certe ſic eſt ꝙ hō nullibi melius quie/
ſcit q̄ȝ in ꝯſcia ſua bona. Alibi eni quieſce/
re nō pōt in bonis exteriorib⁹. quia diuitie
honores. voluptates habēt amaritudinē.
ꝛ tediū generāt ꝛ faſtidiū ꝛ ſatietateꝫ. ita ꝙ
homo illud qd prius optauit. iteꝝ faſtidit
ꝛ ꝯtemnit. Ideo dic̄ Rabanus in glo. libri
Sapie ca. viij. Qr corꝑales diuitie corpus
grauāt. ſpūales vero mentē releuāt. ꝛ tan/
to magis eſuriunt̄ q̄nto mag̃ comedunt̄.
In illis appetit⁹ placet. experientia diſpli/
cet. Augent ſpūales delicie deſideriū. q̄nto
magis ſumunt̄ auidius amant̄. Hec ille.
Eandē ſniam ponit beat⁹ Gre. In tali er/
go loco bonū eſt qeſcere. Sed q2 parū va
leret purgatio ꝛ ornat⁹ iſtius dom⁹ niſi be
ne cooperiret̄. ideo cooperimētū ei⁹ eſt ho
neſta exemplaritas ꝯuerſatiōis exterioꝝ.
vt qlibet illud qd habet interi⁹ in ꝯſcia, ꝓfe
rat exteri⁹ in ꝯuerſatiōe alioꝝ ad exemplū.
Iuxta illud Math. v. Sic luceat lux vr̄a
corā hoīb⁹ vt videāt opera vr̄a bona ꝛ glo
rificent patrē vr̄m q̄ in celis ē. Et h̄ eſt qd
dr̄ Math. x. Qd in aure audiſtꝭ ꝑdicabitis
ſup tecta. i. ſup honeſtā ꝯuerſationē. Sic/
q̄ȝ patet ſcd̄m quō hec domus ꝯſcie nr̄e de
bet ornari. purgari ꝛ operiri ad laudē no/
minis xp̄i.

D

Dixi tertio ꝙ ꝯſiderandū ē cir
ca ꝑmiſſa in quem
vſum domus ꝯſciētie nr̄e ſit deputāda. vt
ſic habeat officiū ꝛ actū ſeu opus honeſtū
in ſe. Ex quo eni eſt domus purgata. orna
ta ꝛ bene cooperta. nō licet in ea q̄cq̄ȝ pra/
ui aut inhoneſti agere. Unde dn̄s de do/
mo ſua eiecit ementes ꝛ vendētes houes ꝛ
oues ꝛ columbas di. Auferte iſta hinc. q̄ſi
dicat. nō licet talia officia ꝛ tales actus in
domo tam egregia exercere. Sic eſt d do/
mo ꝯſcientie noſtre cum ſit habitatio ſpiri
tuſſancti. nō liꝫ in ea aliq̄d aliud exercere
q̄ȝ quod ꝯcernit honorē ſpirituſſancti ꝛ ſa
lutem noſtrā. Pro quo ſciendꝫ ꝙ ꝯſcien/
tia noſtra habet multiplex officiū honeſtū
ſeu actum multiplicē nimis vtileꝫ. Sicut
eni in domo bene recta. quattuor perſone
ꝯſueuerūt deputari ad ſingula coꝝ officia
Nam vna deputat̄ vt accuſet oēs tranſ/
greſſores in domo inobediētes patrifami
lias. Secūda deputat̄ vt releuet oēs de/
fectus qbus vident̄ oppꝛimi in domo ha/
bitantes. Tertio vt ꝯſeruet oēs poſſeſſi
ones ſub bona cuſtodia. Et quarta vt vlci
ſcatur oēs iniurias in alterutruꝫ cōmiſ/
ſas. Sic eſt de domo ꝯſcientie noſtre. que
eſt accuſatrix praue tranſgreſſionis. rele/
uatrix noſtre depreſſiōis. ꝛ vindicatrix fra
cte ꝓfeſſionis ſeu ꝓmiſſionis. Primo igit̄
ꝯſcientia eſt accuſatrix praue tranſgreſſio
nis. Iuxta illud Roma. ij. Teſtimonium
reddente illis ꝯſcientia ipoꝝ. ꝛ inter ſe in/
uicē cogitationū accuſantiū. Iſtū accuſa/
torē maxime debem⁹ timere. Nam vt dic̄
Seneca in libro de morib⁹. Nullū ꝯſciuꝫ
pctōꝝ tuoꝝ timueris magis q̄ȝ teipm. A/
lienū eni potes effugere. te nunq̄ȝ. Sicut
autē caritatiuus accuſator primo corrigit
ad partē. ꝛ ſi nō emendauerit extunc pub/
lice ꝓclamat eum vt dr̄ Math. xviij. Sic
ꝯſcientia noſtra ꝑmo ſecrete h̄ in ꝑſenti vi
ta nos arguit. ꝛ ſi nō emendabim⁹ vitā no
ſtram. extunc in generali iudicio ꝓclama/
bit. Et ideo. j. Coꝛ. xi. Si noſmetipos iu
dicarem⁹ nō vtiq̄ȝ iudicaremur. Cū iudi/
camur a dn̄o corripimur vt non damne/
mur. Scd̄a ꝯſciētia eſt releuatrix nr̄e de/
preſſionis. In oīm eni depſſione vel tur/
batione terrena. ſingularis ꝯſolatio ē ꝯſci
entia nr̄a bona. ij. Coꝛ. j. Glia nr̄a hec ē te
ſtimoniū ꝯſcie nr̄e. Vn̄ Ambro. in li. de of
ficijs dicit. Bene ſibi ꝯſcius falſis non de
bet moueri ꝯuicijs. nec eſtimare pl⁹ ꝑōde/
ris in alieno ꝯuicio q̄ȝ in ſue ꝯſcie teſtimo
nio. Et Grego. ſup Ezech. Omel. ix. dic̄.
Quid ꝓdeſt ſi oēs te laudēt. ꝛ conſcia te
accuſat. aut q̄d obeſt ſi oēs derogēt ꝛ cōſci
entia te defendit. Propt̄ qd Aug. ſcribēs
cuidā manicheo dic̄ ita. Senti de Augu/
ſtino q̄cq̄d velis dūmō ſola me cōſcia ī o/
culis dei nō accuſet. xj. q. iij. Senti. Vn̄ō
ſicut liber ſine accuſatiōe eſſe nō pōt. queꝫ
ſola que interius iudicat cōſcia accuſat. ſic

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

liber eſt quem ꝯſciētia defendit. liber etiā
int̃ accuſatiões. vt dic̃ Gre. Dic̄e qͦ Aug.
ſuadens cuſtodire cōſcientie innocētiā. ſu
per Pſ. xxxvi. ſic ait. Cuſtodi int⁹ innocē-
tiam tuā vbi nemo opprimit cām tuā. pua-
lebit in te falſum teſtimoniū. ſed apud ho-
mines nunq̄d apud deū valebit. Ubi cau
ſa tua dicēda eſt qñ deus iudex erit. ali⁹ te
ſtis q̄ꝫ cōſciētia nō erit. inter iuſtū iudicē ꝫ
cōſcientiā tuā noli timere niſi cauſaꝫ tuaꝫ.
Hec Aug⁹. (E) Sed h̄ occurrit dubiū.
Ex quo eni. vt dictū eſt. h̄ homo nō debet
timere detractiões hoīm dū ſe ſentit in cō
ſcientia innocentē. Querit̃ vtrū ꝓpter cōſci
entiā ſit pdenda fama. ꝛ videt̃ ꝙ ſic. q̄a di-
cit Grego. ad Conſtantinū epm mediola-
nenſem. xi. q. iij. In cūctis q̄ in hac vita ad-
uerſa pueniūt ſola eſt ſicut noſtis omīpo-
tentis dei diſtrictio penſanda atq̄ꝫ ad cor
ꝓpriū ſemp recurrendū. vt nulli⁹ ibi lingua
implicet vel rephendat vbi cōſciētia nō ac
cuſat. Hec ille. ꝛ glo. ibi dicit. ¶ ꝓpter nul-
lius linguā credat ſe q̄s reum. Sed in cō-
trariū eſt Aug⁹. xij. q. j. noli. vbi dicit ꝙ nō
ſolū nobis eſt neceſſaria cōſciētia nr̄a pro-
pter nos ſꝫ etiā fama ꝓpter ꝓximōs. Ad qͦ
rn̄deo ſm glo. c. Senti. xi. q. iij. ¶ qñ ſu-
mus inter tales q̄ parati ſunt imitari ꝛ nō
rephendere facta nr̄a ne tales corrūpam⁹
exemplo nr̄o. niti debem⁹ vt fama nr̄a lu-
ceat corā eis. Sed ſi ſum⁹ inter tales qui
parati ſunt nos rephendere. tūc ſufficit cō
ſcientia. Uñ Math. xv. xp̄s dixit diſcipul̃
Sinite eos. ceci ſunt ꝛ duces cecoꝝ. h̄ eſt
ꝙ in iſto caſu vt dicit Robert⁹ Holgot ſu-
per lib. Sap. ca. viij. Intantū p̄ponderat
bonū ꝯſcientie bono fame ꝙ p ſalute ꝯſci-
entie perdi debet bonū fame cum gaudio
vbi neceſſario alteꝝ oportet obmittere. vñ
Seneca. lxxxiij. ep̄la dicit. ¶ nemo plus
valet eſtimare virtutem in hoīe q̄ꝫ qui pdi
dit famā hoīm ne pderet ꝯſcientiaꝫ. Uult
dicere ꝙ p ope virtuoſo exercendo etiaꝫ p
mediā infamiā eſt ꝓcedenduꝫ. Sicq̄ꝫ patꝫ
ſolutio dubij. Tertio ꝯſcia eſt ꝯſeruatrix
bone poſſeſſionis. De q̄ dicit Bern̄. Sa-
nū vas ꝯſcientia ꝛ ſuandis ſecret̄ idoneū
nullis patens inſidijs. nullis violētijs ce-
dens. vtpote nec manu nec ocul̃ acceſſibil̃
Quicq̄d in eā poſuero. ſecur⁹ ſum. ſuabit
viuo. reſtituet defuncto Hec ille. Propter
qͦ Holgot cōparat eam carte in qua meri

ta nr̄a ſcripta ſunt. p quaꝫ aſſecuramur de
p̄mio paradiſi. j. Thimo. j. Finis p̄cepti ē
caritas de corde puro ꝛ ꝯſciētia bona. Ec-
ce finis ſcꝫ premiū vltimatuꝫ p p̄cepto de-
bitum. vñ ꝯſcientia eſt ſicut p̄uilegiuꝫ ſup
aliquā hereditatē. qͦ eſt bene ſuandū a ti
neis ꝛ vermib⁹. qͦ etiā ſepius eſt reuiden-
dum ꝛ purgandū. Illud fecit Paul⁹ Act.
xxiiij. Studeo ſine offendiculo ꝯſciaꝫ ha
bere ad deū. Quarto ꝯſcientia eſt vindica
trix fracte ꝓmiſſionis. Om̄es ſiq̄dē xp̄ia-
ni ꝓfeſſi ſunt fidē ſeruare deo et ei⁹ p̄cepta
implere. Ideo q̄tiens hoc infringūt. cōſci
entia nō ſolū accuſat ſed etiā vindicat mor
dendo ꝛ pungēdo. iuxta illud Prouer. xij.
Eſt q̄ ꝓmittit. ꝛ q̄ſi gladio pungit̃ ꝯſcientia.
Eſt qui ꝓmittit ꝛ nō implet. Et vere mag
pena eſt remorſus ꝯſcie in pctōre qui ſem
per timet penā ſibi p peccato debitaꝫ. nec
ſolū timet debitā penā ſed etiā multo ma
iorem q̄ꝫ actualiter ſibi infert̃. Iuxta illud
Sap. xvij. Frequēter enim p̄occupat pel
ſima redarguente ꝯſciētia. ꝛ ſequit̃. Sem
per enim p̄ſumit ſeua pturbata cōſcientia.
Ubi dicit Holgot. ¶ iniqui ſepe p̄occu-
pant. i. p̄concipiūt peſſima. i. maxime pena
lia eis inferenda. redarguente eos ꝯſcien
tia. que iudicat ſibi maiorē penam deberi
q̄ꝫ actualiter infertur. Hiere. ij. Arguet te
malicia tua. Unde Aug⁹. j. ꝯfeſſionū. dicit
Iuſſiſti dn̄e ꝛ ſic eſt vt ſit ſibi pena inordi-
natus anim⁹. Et Aug⁹. in libro de vera in
nocen. lib. ix. ca. xix. Nulle pene grauiores
ſunt q̄ꝫ male cōſcientie. in qua cū nō habet̃
deus. ꝯſolatio nō inuenit̃. Eſt aūt multuꝫ
mirabile ꝙ q̄ntūcunq̄ꝫ pctōr ab alijs iuſt⁹
iudicatur ꝛ innocens. nihilomin⁹ tamē cō
ſcientia ſua eum mordet ꝛ torquet ꝛ dignū
ſupplicio iudicat. Unde dicit Iuuenalis
lib. v. ¶ ſic eſt ō ꝯſciētia ſic fuit antiquit⁹
de iudice. qui cum aliquem iudicare debu
it dignum morte. miſit in vrnam lapillos
nigros. ꝛ eos effudit coraꝫ populo. ꝛ ſicre-
um oſtendit eſſe ꝯdemnandū. Quādo au-
tem debuit hominē innocentem liberare.
effudit albos lapillos in teſtimoniū inno-
centie. Et hoc dicit Iuuenalis. ¶ q̄uis
aliquis conſcius ſue malicie euadat iudi-
cium iudicis. tamen a ſeipſo condemna-
tur. et dignus ſupplicio iudicatur. Et ideo
dic̃ Seneca in lib. de morib⁹. Mala ꝯſcia
ſepe tuta ē. ſecura nunq̄ꝫ. Eſt aūt ſciēduꝫ

ꝙ diuerſi diuerſas hn̄t ꝯſciētias. Quidaʒ
eni hn̄t ꝯſcientiā dilatatā. alij infirmā. alij
ꝑturbatam ſeu leſam. alij cauteriatam ſeu
ſignatā. Dilatatā ꝯſciam hn̄t illi q̄ nō pon/
derant niſi grauia pctā. ⁊ iſtoꝝ ꝯſcia eſt ſicͣ
rethe hn̄s lata foramina. vbi nō cōprehen
dunt niſi magni piſces ſed parui euadunt.
Sic tales nō ponderāt ocioſa verba vl' iu
ramenta vel mēdacia. niſi eſſent corā iudi
ce. vel niſi grauiter offenderēt ꝓximū. A/
pud iſtos nulla ſūt venialia. Mortalia ve/
ro raro niſi groſſiſſima. q̄ clamore ꝑpl'i eis
innoteſcunt. Alij hn̄t ꝯſciam infirmā ꝑ op
poſitū. q̄ nō ſolum magna ſed etiā parua ⁊
minima grauit' ponderāt. ⁊ de nō pctō fa/
ciunt pctm̄. ⁊ hec ꝯſcia freq̄nter a temptati
one diaboli ꝑuenit. q̄ ſic inducit hoīes ad
ꝑplexitatē peccādi. Sicut legit' de quodā
heremita. q̄ omnē feminā videns deſpicie
bat ⁊ poſteā ſpuebat. cum tn̄ femina nō ſit
malū in ſe niſi male ꝯuerſanti. Tales ſunt
etiā illi q̄ pectere caput in ſabbato dicunt
eſſe pctm̄. ⁊ tn̄ ducere fimū nō dicunt pctm̄
illo die. Alij ſunt q̄ hn̄t ꝯſcientiā ꝑturbatā
vt ſunt illi q̄ ꝓpter pctā cōmiſſa deſperant.
ꝯtra q̄rū ꝯſciam nihil ita efficax eſt ſicͣ me/
ditatio vulneꝝ xp̄i. vt dicͣ Bern̄. ſup Can/
t. ſmone. lxiij. Alij ſunt q̄ hn̄t ꝯſciam cau/
teriatā. vt ſunt illi q̄ ponderant parua. ſed
de magnis nihil curāt ſicͣ phariſei fuerūt.
colentes culicē. cameluʒ autem glutiētes.
Math. xxiij. hoc eſt obſeruātes mīma. ne/
gligentes maxia. ſm̄ ꝙ exponit Orige. ⁊ hi
ſunt veri hypocrite. vt dicͣ Apl's. j. Thim̄.
iiij. In nouiſſimis inq̄t dieb' exurgēt q̄dā
cauteriatā hn̄tes ꝯſcientiā. Horra. i. corru
ptam cū errore doctrine. q̄ʒ culpe q̄ʒ etiaʒ
ꝯcupiſcētie. Iſti ſunt ſignati cauterio dia/
boli. de q̄ Apoc. xiij. Iſti om̄es hn̄t ꝯſciam
erroneā. ⁊ ita domū male fundataʒ. peius
edificatā. ⁊ peſſime ornatā imo deformatā
¶ F Sed di. vnde ꝑuenit iſte error cōſci/
entie. R̄ndeo ꝙ ex octo cauſis. Primo ex
ignorātia. qn̄ hō neſcit q̄d eligendū ſit vel
quid declinandū. De h' dr. ij. Paral'. xx. Cū
ignoramus q̄d agere debeam' hoc ſolum
habem' reſidui vt oculos nr̄os dirigam'
ad te. Scd̄o ex negligētia. vt cum q̄s negli
git ꝯſciam excutere. vel ſi neſcit ſe expedi/
re ⁊ negligit. tunc eni ab alijs querere de/
bet. Tertio ex ſupbia vt qn̄ q̄s n̄ humiliat
intellectū ſuū. vt ſcʒ melioribꝫ ⁊ ſapientiori
bus ſe velit credere. Contra q̄s Apl'us ca
ptiuantes omnē intellectū in obſequiū fi/
dei. Hoc eſt dicere. ꝙ in credēdis plus de
bet hō ꝯſentire fidei q̄ʒ ſibi. ⁊ in agēdis pl'
alijs q̄ʒ ſibi. Quarto ex ſingularitate q̄ ho/
mo ſenſum ſequēs ꝓprium non ꝯformat ſe
alijs. nec ſequit' vias cōmunes bonoꝝ. Nu
me. xi. Extrema caſtroꝝ cōſumpſit ignis.
Quinto ex affectu inordinato. q̄ ſepe cōſci
entiā inclinat ad illud q̄d hō tunc appetit. ⁊
ſic facit eū a ſua rectitudīe deuiare. Sene
ca. Perit om̄e iudiciū cū res venerit in af/
fectū. Sexto ex puſillanimitate q̄ quis ti/
met nō timenda ſm̄ rectū iudiciū ratiōis.
Iſa. xxxv. Puſillanimes ꝯfortamini. Se/
ptimo ex ꝑplexitate. qn̄ ſe hō credit inter
duo pctā poſitū eſſe. q̄rū alterū eſt impoſſi
bil'e declinare. ꝑplexitas tamē nihil eſt niſi
ſimplicitas in ſe. pōt tn̄ aliq̄s eſſe ꝑplexus
ſm̄ quid. ſcʒ ſm̄ erroneā ꝯſciam. q̄ depoſi/
ta erit liberat'. Octauo ex hūilitate ⁊ cor/
dis puritate. Vn̄ Grego. Bonaꝝ mentiū
eſt ibi culpas agnoſcere vbi minime repe/
ritur. Primis ſeptē modis error eſt repre/
henſibilis. octauo vero modo eſt cōmēda
bilis. nec error dici poteſt. ſed humilis ſuo
rum defectuū cognitio. dūmodo nō ſit ni/
mia. Preter om̄es iſtas eſt ꝯſcientia bona
q̄ eſt in fide vera ⁊ caritate non ficta. De q̄
dicit Hugo lib. ij. de aīa ca. ix. Tranquil/
la ꝯſcientia eſt q̄ eſt om̄ibꝫ dulcis. nulli gra
uis. vtens ad grām amico ⁊ inimico ad pa
tientiā. cunctis ad beniuolentiā. quibꝫ po/
teſt ad beneficia. cui nec deus ſua pctā im/
putat. quia nō fecit. nec aliena. q2 nō appro
bauit. nec negligentiā. quia non tacuit. nec
ſupbiaʒ. quia in humilitate ꝑmanſit. Hec
ille. Iſtam ergo ꝯſcientiā ſtudeam' ſerua/
re vt in ea quieſcentes ꝑ gratiā. tandē poſ/
ſimus gaudere ꝑ gloriā. Q̄d nobis ⁊c.

¶ Dominica Letare. I.
Sermo LII.

Ext puer unus
hic. q̄ habet q̄nq̄ʒ panes orde
aceos ⁊ duos piſces Joh. vj
Sicut dicit Aug. in li. Soliloquioꝝ c. xij
loquēs ad deum in pſona totius generis
humani in hec verba. Scio domine deus
⁊ hoc confiteor. q̄a vbicūq̄ʒ ſum ſine te. ma
le eſt mihi ꝓter te. non ſolū extra me ſʒ etiā
intra me. q̄a om̄is copia que nō ē de' me'.